

Regeringens proposition

1984/85: 7

med förslag till lag om ensamrätt till bärgning, m. m.:

beslutad den 14 juni 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovan nämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

STEN WICKBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till en ny lag om ensamrätt till bärgning. Vidare föreslås vissa ändringar i sjöfyndslagen och flottninglagen.

Den nya lagen om ensamrätt till bärgning innebär huvudsakligen att de nu gällande reglerna moderniseras. Vidare blir länsstyrelsens möjlighet att meddela föreskrifter för bärgningen reglerad i lag.

Ändringarna i sjöfyndslagen innebär bl. a. att sådan bärgad egendom som enligt gällande rätt tillfaller staten (strandfynd) i stället skall tillfalla bärgaren. Vidare överflyttas ansvaret för sjöfyndsärendena från tullen till polisen. Dessutom förenklas kungörelseförfarandet.

Ändringarna i flottninglagen rör avgränsningen av den personkrets som har rätt att bärga sjunket virke i en avlyst allmän flottled. I detta avseende föreslås att kretsen av bärgningsberättigade personer utvidgas.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1985.

Lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 8), lagrådets yttrande (s. 44) och föredragande statsrådets ställningstaganden till lagrådets synpunkter (s. 47).

För att få skälen till lagförslagen helt klara för sig måste läsaren ta del av alla tre texterna.

1 Förslag till

Lag om ensamrätt till bärgning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den som vill bärga sjunket gods som har övergetts av ägaren kan efter ansökan hos länsstyrelsen erhålla ensamrätt till bärgning enligt denna lag.

2 § Ensamrätt till bärgning innebär rätt för bärgaren att utan intrång av andra under viss tid och på närmare angiven plats bärga godset.

3 § Ansökan om ensamrätt till bärgning prövas av länsstyrelsen i det län där godset finns.

Ensamrätt får ges bara till den som är lämplig med hänsyn till allmänna och enskilda intressen. Har flera ansökningar gjorts rörande samma område, skall länsstyrelsen pröva vilken av sökandena som från allmän synpunkt bör ha företräde.

4 § I beslut om ensamrätt skall länsstyrelsen meddela sådana föreskrifter som krävs för att bärgningen inte skall medföra skada eller olägenhet för allmänna eller enskilda intressen. Om en meddelad föreskrift åsidosätts, får länsstyrelsen upphäva beslutet om ensamrätt. Detsamma gäller om bärgningen har avslutats innan den föreskrivna tiden har gått ut.

5 § Länsstyrelsens beslut får överklagas hos sjöfartsverket genom besvär. Sjöfartsverkets beslut får inte överklagas.

6 § För vissa skeppsvrak och vissa föremål gäller bestämmelserna i lagen (1942: 350) om fornminnen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985, då kungörelsen (1841: 44 s. 2) angående rättigheter och skyldigheter för dem, hvilka upptaga sjunket gods, som af ägare blifwit öfvergifwet skall upphöra att gälla. Om det i lag eller annan författning förekommer hänvisning till föreskrifter som har ersatts av bestämmelser i denna lag, tillämpas i stället de nya bestämmelserna.

Har ansökan om ensamrätt till bärgning gjorts före lagens ikraftträdande men har ansökningen då ännu inte slutligt prövats, tillämpas den nya lagen.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

dels att i 2 och 6 §§ ordet "tullförvaltning" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "polismyndighet" i motsvarande form.

dels att 1, 3-5, 7 och 9 §§ skall ha nedan angiven lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Var som i saltsjön inom svensk skärgård eller vid svensk kust eller i rikets segelbara insjöar, floder eller kanaler bärgar *övergivet* fartyg eller skeppsvrak eller *till fartyg hörande* redskap eller gods, *evad* sådant *upptages* från botten eller anträffas flytande på vattnet eller *drivet å strand*, *vare* skyldig att anmäla fyndet hos polismyndighet eller *hos tulltjänsteman*; *och skall det åligga den, som mottagit* sådan anmälan, att *därom ofördröjligen meddela distriktets tullförvaltning underrättelse.*

Var och en, som i saltsjön inom svensk skärgård eller vid svensk kust eller i rikets segelbara insjöar, floder eller kanaler bärgar *övergivna* fartyg eller skeppsvrak eller redskap eller gods, *som hör till fartyg, vare sig sådant tas upp från botten eller anträffas* flytande på vattnet eller *upptrivet på stranden*, är skyldig att anmäla fyndet hos *en* polismyndighet eller tulltjänsteman. *Har en tulltjänsteman tagit emot en sådan anmälan, skall han ofördröjligen underrätta polismyndigheten om denna.*

3 §²

Tullförvaltning, som mottagit *underrättelse* om bärgning enligt vad i 1 § eller 2 § första stycket sägs, *vare* skyldig att *föranstalta om besiktning* av fyndet samt att därefter låta i *Post- och Inrikes Tidningar* samt i de av sjöfartsverket utgivna *Underrättelser för sjöfarande införa kungörelse om bärgningen med föreläggande för ägaren till det bärgade godset att anmäla sig hos tullförvaltningen inom nittio dagar från kungörandet eller inom den längre tid, ej överstigande ett år, från kungörandet, som generaltullstyrelsen kan för särskilt fall finna skäligt bestämma.*

En polismyndighet som har *underrättats* om bärgning enligt 1 § eller 2 § första stycket *skall låta besiktiga* fyndet och därefter låta *kungöra* bärgningen i öe av sjöfartsverket utgivna *Underrättelser för sjöfarande. Om särskilda skäl föreligger, får fyndet kungöras även på något annat lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla föreläggande för ägaren till det bärgade godset att anmäla sig hos polismyndigheten inom 90 dagar från kungörandet i Underrättelser för sjöfarande eller inom den längre tid från kungörandet, dock högst ett år, som rikspolisstyrelsen bestämmer i det särskilda fallet.*

¹ Senaste lydelse 1977: 687.

² Senaste lydelse 1977: 687.

Nuvarande lydelse

Kan det bärgade godset ej vårdas utan fara för försämring, skall det försäljas å offentlig auktion. De vid auktionen influtna medlen skola nedsättas i riksbanken på sätt särskilt stadgas för att, efter utgången av den i första stycket sagda tid, vederbörande tillhandahållas.

Har kungörande skett och kommer ägaren inom förelagd tid samt visar sin rätt, tage han sitt åter, mot det att han till bärsgaren utbetalar kostnaden för bärsgningens kungörande och för fyndets vård samt bärsgarlön, vars belopp i händelse av tvist bestämmes av domstol.

Kommer ej ägaren, skall strandfynd, där ej fall som i 6 eller 7 § avses är för handen, tillfalla kronan, efter avdrag av bärsgarlön och kostnad, som nyss är nämnd, men annat fynd skall tillfalla bärsgaren.

Hava, då bärsgning skett enligt vad i 2 § andra stycket sägs, de vid fyndets försäljning influtna medel avlämnats till tullförvaltning, varde medlen nedsatta i riksbanken på sätt särskilt stadgas; och skola i fråga om bärsgningens kungörande och medlens tillhandahållande bestämmelserna i 3 § första stycket samt 4 § gälla i tillämpliga delar.

Överstiger fynds värde ej tio kronor, enligt intyg av polismyndighet eller av tulltjänsteman, vilken generaltullstyrelsen bemyndigat att utfärda sådant intyg, må, där tullförvaltningen ej finner särskild anledning föreligga för fyndets behand-

Föreslagen lydelse

Om det bärgade godset inte kan vårdas utan fara för försämring, skall det säljas på offentlig auktion. Om detta inte är lämpligt, skall det säljas på något annat sätt som är betryggande för den som har rätt till godset. Efter utgången av den tid som anges i första stycket skall det influtna beloppet överlämnas till bärsgaren.

4 §

Om kungörande har skett och ägaren anmäler sig inom förelagd tid samt visar sin rätt, skall fyndet eller det influtna beloppet överlämnas till honom mot att han betalar kostnaden för kungörandet och vården av fyndet till den som har haft kostnaden samt bärsgarlön. I händelse av tvist bestämmer domstol bärsgarlönens belopp.

Om ägaren inte anmäler sig, tillfaller fyndet bärsgaren mot att han betalar de kostnader som avses i första stycket.

5 §

Om de medel som har influtit vid fyndets försäljning har lämnats till polismyndigheten när bärsgning har skett enligt vad som sägs i 2 § andra stycket, gäller 3 § första stycket och 4 § i tillämpliga delar i fråga om kungörande av bärsgningen och utbetalning av de influtna medlen.

7 §³

Om ett fynds värde inte överstiger 100 kronor, enligt intyg av polismyndighet eller av en tulltjänsteman som generaltullstyrelsen har bemyndigat att utfärda sådana intyg, får polismyndigheten utan vidare besiktning och utan kungöran-

³ Senaste lydelse 1977:687.

Nuvarande lydelse

ling i annan ordning, tullförvaltningen, utan vidare besiktning och utan kungörande av bärgningen, utlämna fyndet till bärgaren.

Om vissa äldre sjöfynd stadgas i lagen den 12 juni 1942 (nr 350) om fornminnen.

Föreslagen lydelse

de av bärgningen lämnä ut fyndet till bärgaren. Detta gäller dock bara om polismyndigheten inte finner att fyndet av någon särskild anledning skall behandlas på annat sätt.

9 §⁴

Om vissa äldre sjöfynd finns bestämmelser i lagen (1942:350) om fornminnen. Särskilda bestämmelser om hittegods finns i lagen (1938:121) om hittegods. Särskilda bestämmelser om sjunket eller ilandflutet virke finns i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled. Bestämmelser om ensamrätt till bärgning finns i lagen (1984:000) om ensamrätt till bärgning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

⁴ Senaste lydelse 1967:78.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled

Härigenom föreskrivs att 73 § lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*73 §¹

Har i allmän flottled virke sjunkit å ställe, där det kan vålla uppgrundning eller annan olägenhet, äge länsstyrelsen om dylikt virkes bortskaffande enahanda vårdnad, som i 72 § första stycket sägs om underhåll av där avsedd flottledsbyggnad; stånde ock strandägare eller annan, som kan lida men av virkets kvarlämnande, fritt att, där est ej virket efter tillsägelse till flottningsstyrelse, flottningschef eller ombud, som i 44 § sägs, eller den, som inom distriktet förestår flottningen, skyndsamt bortföres, själv på föreningens bekostnad upptaga virket, sedan behovet därav blivit vid undersökning på platsen vitsordat av två ojävige män. Om upptagandet skall underrättelse genast lämnas till flottningsstyrelsen; och äge styrelsen avgöra, huruvida det upptagna virket skall av föreningen omhändertagas eller ock till upptagaren överlåtas.

Har allmän flottled blivit avlyst, får strandägare eller annan som kan lida men av sjunket virkes kvarlämnande upptaga virket med rätt att fritt förfoga däröver. Virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som utsetts med anledning av avlysningen skall dock först tillsägas och få skäligen rådruum att avlägsna virket. Sedan tre år förflutit efter avlysningen, får virket upptagas utan att tillsägelse behöver ske.

Har i allmän flottled virke sjunkit på sådant ställe att det kan orsaka uppgrundning eller annan olägenhet, har länsstyrelsen samma skyldighet som den har beträffande underhåll av flottledsbyggnad enligt 72 § första stycket. Strandägare eller annan som kan lida men av att virket lämnas kvar får själv ta upp virket på föreningens bekostnad, om inte virket skyndsamt tas bort efter tillsägelse till flottningsstyrelsen, flottningschef, ombud enligt 44 § eller den som inom distriktet förestår flottningen. Virket får dock inte tas upp innan två ojäviga personer har gjort en undersökning på platsen och intygat att det finns ett behov av att virket tas upp. Flottningsstyrelsen skall genast underrättas om att virket har tagits upp. Styrelsen avgör, om det upptagna virket skall tas om hand av föreningen eller om det skall överlåtas till den som har tagit upp det.

Om allmän flottled har blivit avlyst, får var och en ta upp sjunket virke med rätt att fritt förfoga över det. Virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som har utsetts med anledning av avlysningen skall dock först tillsägas och få skäligen tid på sig att avlägsna virket. Sedan tre år har förflutit efter avlysningen, får virket tas upp utan att tillsägelse behöver ske.

¹ Senaste lydelse 1977:671.

Nuvarande lydelse

Vad nu är sagt om sjunket virke gälle ock om virke, som i sjunkande tillstånd står upprätt i flottleden.

Föreslagen lydelse

Vad som har sagts nu om sjunket virke gäller också sådant virke som i sjunkande tillstånd står upprätt i flottleden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-04-12

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Leijon, Peterson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Wickbom

Lagrådsremiss med förslag till lag om ensamrätt till bärgning m. m.

---

1 Inledning

Bestämmelser om hittegods och annan egendom som har förlorats eller övergetts finns i olika författningar. De centrala bestämmelserna om hittegods finns i lagen (1938: 121) om hittegods (hittegodslagen), medan regler om sjöfynd finns i lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd (sjöfyndslagen). Beträffande virke som har sjunkit i allmän flottled finns särskilda bestämmelser i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled (flottningslagen). Förfarandet vid bärgning av herrelöst gods regleras i kungörelsen (1841: 44 s. 2) angående rättigheter och skyldigheter för dem, hvilka upptaga sjunket gods, som af ägare blifwit öfvergifwet (1841 års kungörelse).

Varken hittegodslagen eller sjöfyndslagen har sedan tillkomsten ändrats i några grundläggande avseenden. Vid olika tillfällen under 1970-talet framfördes emellertid önskemål om en översyn av dessa lagar och 1841 års kungörelse.

Bl.a. begärde riksdagen år 1974 att regeringen skulle se över bestämmelserna om bärgning till sjöss av herrelöst gods och överväga vilken myndighet som skulle vara ansvarig för sjöfyndsärenden.

År 1978 tillkallades en särskild utredare¹ för att se över lagstiftningen om hittegods samt om bärgning och sjöfynd. Utredaren, som antog namnet fyndlagstiftningsutredningen, avlämnade i december 1980 betänkandet (Ds Ju 1980: 11) Hittegods m. m. Utredningen föreslog att reglerna om fynd i huvudsak skulle samlas i en enda lag, en ny hittegods lag, med i stort sett likartade regler för alla olika slags fynd. Dessutom föreslog utredningen att i den nya hittegods lagen skulle regleras de frågor om ensamrätt till bärgning som finns i 1841 års kungörelse.

¹ Hovrättslagmannen Sigvard Mejegård.

Till protokollet i detta ärende bör fogas utredningens lagförslag som *bilaga I*.

Betänkandet har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av justiekanslern, Svea hovrätt (vattenöverdomstolen), hovrätten för Nedre Norrland, rikspolisstyrelsen, statens järnvägar, sjöfartsverket, luftfartsverket, riksrevisionsverket, generaltullstyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms län, länsstyrelsen i Västernorrlands län, riksdagens ombudsmän (JO), Föreningen Sveriges polischefer, Linjeflyg Aktiebolag, Svenska jägareförbundet, Sveriges biodlares riksförbund, Sveriges redareförening, Sjösportens samarbetsdelegation, Klarälvens flottningsförening, AB Storstockholms Lokaltrafik, Sveriges Hotell- och Restaurangförbund, Motorbranschens riksförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges advokatsamfund och Kooperativa förbundet. Länsstyrelsen i Stockholms län har bifogat yttranden från länspolischefen, från sambandsmannen tull/polis inom östra tullregionen, från polisstyrelserna i Handens, Huddinge, Norrtälje, Solna och Södertälje polisdistrikt samt från länsveterinären i Stockholms län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län har bifogat yttranden från polisstyrelserna i Härnösands, Sundsvalls och Kramfors polisdistrikt samt från sambandsmannen tull/polis i norra tullregionen. Yttranden har dessutom inkommit från Svenska kennelklubben och postverket.

En sammanställning av remissyttrandena har gjorts i justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Dnr 2624-80).

Frågan om ändring av regleringen rörande hittegods togs upp särskilt i prop. 1982/83: 59. Föredragande statsrådet ansåg sig inte kunna tillstyrka utredningens förslag om att de nuvarande reglerna om fynd av olika slag skulle föras samman i en gemensam lag. Inte heller i övrigt fann han anledning att göra någon ändring i hittegodslagen utom i det avseendet att skyldigheten för polismyndigheterna att kungöra hittegods borde avskaffas. Föredraganden framhöll att det däremot fanns skäl att förenkla och modernisera lagstiftningen om sjöfynd och bärgning och att han avsåg att återkomma till den frågan i ett senare sammanhang. Riksdagen antog det förslag som hade lagts fram i propositionen (LU 1982/83: 12, rskr 86).

Jag avser nu att ta upp den frågan till behandling. I lagstiftningsärendet har samråd ägt rum med de ansvariga ministerierna i Danmark, Finland och Norge.

2 Gällande ordning

Bestämmelser om *sjöfynd*, dvs. övergivna fartyg eller skeppsvrak samt redskap och gods som hör till fartyg, finns i sjöfyndslagen (1918:163, ändrad senast 1977:687) och i kungörelsen (1973:1045) angående tillämpningen av lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd (sjöfyndskungörelsen).

Den som bärgar egendom som avses i sjöfyndslagen skall i viss ordning anmäla fyndet, avlämna det bärgade eller företa någon annan angiven åtgärd.

Olika bestämmelser gäller i dessa avseenden beroende på bl. a. var fyndet har gjorts. Om egendomen har bärgats i saltsjön inom svensk skärgård eller vid svensk kust eller i rikets segelbara insjöar, floder eller kanaler, är bärgaren skyldig att anmäla fyndet hos polismyndighet eller tulltjänsteman. Den som har tagit emot en sådan anmälan skall oföredröjligen underrätta distriktets tullförvaltning om detta. Om egendomen har bärgats av fartyg under resa, gäller olika bestämmelser för det fall då fartyget efter fyndet anlöper svensk resp. utländsk hamn.

Efter besiktning av godset skall tullförvaltningen låta föra in en kungörelse om bärgningen i Post- och Inrikes Tidningar samt i sjöfartsverkets publikation Underrättelser för sjöfarande. I kungörelsen skall ägaren till det bärgade godset föreläggas att anmäla sig hos tullförvaltningen inom 90 dagar från kungörandet. Generaltullstyrelsen kan för särskilda fall bestämma längre tid. Tiden får emellertid inte överstiga ett år från kungörandet.

För de fall då den bärgade egendomen inte kan vårdas utan fara för försämring ges vissa regler om försäljning av egendomen.

Om det bärgade godsets ägare anmäler sig inom den förelagda tiden och han kan visa sin rätt, får han återta egendomen. Då måste han emellertid betala kostnaderna för bärgningens kungörande och fyndets vård samt bärgarlön. Bärgaren har retentionsrätt i egendomen till säkerhet för sina nu nämnda fordringar. Om fordringarna är tvistiga, får allmän domstol bestämma beloppen.

Om ägaren inte anmäler sig efter kungörandet, gäller olika regler beroende på om egendomen har tagits upp från botten eller påträffats flytande på vattnet (bottenfynd och flytfynd) eller om den har hittats uppdriven på stranden (strandfynd). Bottenfynd och flytfynd tillfaller i detta fall bärgaren. Strandfynd tillfaller däremot staten efter avdrag av bärgarlön och kostnader.

Vissa regler ges också om ett förenklat förfarande beträffande gods med ringa värde, vilket bl. a. innebär att kungörande inte alltid behöver ske.

Bestämmelser om *ensamrätt till bärgning* finns i 1841 års kungörelse. En bärgare kan sålunda under vissa förutsättningar få ensamrätt att bärga egendom. Enligt kungörelsen tillkommer sådan rätt den som före andra anmäler hos länsstyrelsen att han på närmare angivna ställen ämnar ta upp sjunket gods som ägaren har övergett. Ensamrätten innebär att bärgaren har rätt att utan intrång av andra bärga sjunkgods under upplåtelse tiden och på den angivna platsen. Som förutsättning gäller att arbetena har påbörjats inom den frist som länsstyrelsen har bestämt. Upplåtelse tidens längd fastställs i första hand av länsstyrelsen. Länsstyrelsen får emellertid inte medge längre tid än två år. Om bärgaren behöver ytterligare tid, kan han ansöka om detta hos regeringen. I beslutet enligt kungörelsen brukar meddelas föreskrifter för bärgningen.

Ytterligare regler om bärgning finns i 73 och 74 §§ flottningslagen. Där anges vem som har företrädesrätt att under vissa förutsättningar bärga sjunket eller ilandflutet virke.

För att tillgodose samhällets intresse av att kulturhistoriskt eller arkeologiskt intressanta vrak inte förstörs genom oförsiktiga bärgningsåtgärder ges särskilda bestämmelser om skeppsvrak i lagen (1942: 350) om fornminnen (fornminneslagen)

För en närmare redogörelse för gällande rätt hänvisas till utredningens betänkande.

3 Tidigare riksdagsbehandling

Frågor som rör lagstiftningen om bärgning och sjöfynd behandlades, som inledningsvis nämnts, av riksdagen år 1974. I motionen 1974:277 yrkades sålunda att bestämmelserna om bärgning till sjöss av skeppsvrak och annat övergivet gods skulle ses över. Enligt motionen var bestämmelserna oklara och därför svåra att tillämpa, vilket skapade problem för både myndigheter och enskilda bärgare. I motionen anfördes vidare, att handläggningen av dessa ärenden borde föras över till en och samma myndighet, närmast polisen.

Lagutskottet tillstyrkte att den förordade översynen kom till stånd (LU 1974: 30). Utskottet tog inte ställning till vilken myndighet som borde vara ansvarig för sjöfyndsärenden utan ansåg att den frågan fick prövas vid översynen. I enlighet med utskottets hemställan beslöt riksdagen att hos regeringen begära att sjöfyndslagen och 1841 års kungörelse skulle ses över (rskr 1974: 306).

I riksdagen har också väckts en motion (1978/79: 470) angående spillvirket i vissa kustområden. I anledning av motionen uttalade jordbruksutskottet (JoU 1979/80: 20), att förekomsten av spillvirke kunde vålla olägenheter längs vissa kuststräckor och att åtgärder borde vidtas för att komma till rätta med dessa problem. Därvid borde enligt utskottet hänsyn också kunna tas till den råvarutillgång som t.ex. sjunktimret representerar. I enlighet med riksdagens beslut (rskr 1979/80: 81) överlämnade regeringen riksdagens skrivelse och utskottets betänkande till fyndlagstiftningsutredningen för överväganden.

I en annan motion (1981/82: 864) yrkades att riksdagen skulle uttala att sjunktimmer i sjöar och vattendrag utan ekonomisk ersättning borde tillfalla staten. Enligt motionen borde riksdagen hemställa om att ett lagförslag med sådant innehåll snarast skulle läggas fram för riksdagen. I motionen anfördes att man skulle få ett väsentligt tillskott till råvaruförsörjningen, om man tog till vara det sjunktimmer som finns på sjö- och älvbottnar. I motionen uttalades vidare att det i och för sig borde åligga de företag som hade flottat timmer på vattendragen att rensa dessa när flottningen hade

upphört. Eftersom detta inte hade skett, borde enligt motionen virket anses gå över i statlig ägo.

I sitt betänkande över motionen uttalade lagutskottet (LU 1983/84: 7), att den rättsliga regleringen beträffande tillvaratagande av sjunktimmer hade betydelse från bl. a. ekonomiska, sysselsättningspolitiska och naturvårdande utgångspunkter. Enligt utskottet kunde den nuvarande lagstiftningen inte anses reglera tillvaratagande av sjunktimmer på ett nöjaktigt sätt. Utskottet ansåg det vara angeläget att få till stånd en tillfredsställande lösning. Eftersom en proposition i ämnet kunde förväntas inom kort ansåg utskottet, att motionen inte borde föranleda någon åtgärd av riksdagen. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

4 Sammanfattning av fyndlagstiftningsutredningens betänkande

Utredningen har i betänkandet lagt fram förslag till en ny hittegodslag och en hittegodsförordning. Den föreslagna lagen avses ersätta hittegodslagen, sjöfyndslagen och 1841 års kungörelse.

Polisen bör enligt utredningen i princip bli ensam ansvarig myndighet för alla fyndärenden som omfattas av den föreslagna lagstiftningen, således även för sjöfynd. Utredningen har vidare föreslagit förenklingar beträffande handläggningen av fyndärenden. När det gäller sjöfynd har utredningen föreslagit att skillnaden mellan strandfynd å ena sidan och flyt- och bottenfynd å den andra slopas, så att alla sjöfynd tillfaller i första hand bärgaren, om ägaren inte blir känd.

De nuvarande reglerna i 1841 års förordning om ensamrätt till bärgning föreslås överförda till den nya hittegodslagen i huvudsak utan sakliga ändringar. I den föreslagna nya hittegodslagen ges dock en uttrycklig föreskrift om att den myndighet som meddelar beslut angående ensamrätten under vissa förutsättningar skall meddela föreskrifter för bärgningen. Vidare slopas den nu gällande tidsbegränsningen för tillståndet. Regeringen bemyndigas att bestämma vilken myndighet som skall meddela beslut om ensamrätt till bärgning. Utredningen föreslår att sjöfartsverket skall vara beslutande myndighet.

Dessutom föreslås en ändring i flottningslagen varigenom kretsen bärgningsberättigade utvidgas när det gäller bärgning av visst sjunkvirke. I fråga om sjunket virke i allmän flottled som har avlysts skall sålunda var och en i princip ha rätt att under vissa förutsättningar bärga virket. Enligt gällande rätt får bara strandägare och annan som kan lida skada om virket ligger kvar bärga sådant virke.

5 Föredragandens allmänna överväganden

5.1 Enhetlig fyndlagstiftning

5.1.1 *Gemensam lag*

Som tidigare har nämnts är det inte aktuellt att, i enlighet med utredningens förslag, föra över nuvarande bestämmelser om sjöfynd och bärgning till hittegodslagen. Däremot finns det skäl att överväga om det är lämpligt att i sjöfyndslagen samla alla de regler som i olika avseenden rör sjöfynd. Jag tänker då närmast på de frågor som regleras i 1841 års kungörelse om ensamrätt till bärgning och flottningens bestämmelser om sjunkvirke.

I utredningens förslag till en gemensam lag för olika fynd finns också regler om ensamrätt till bärgning. Av remissinstanserna har endast sjöfartsverket yttrat sig särskilt i denna fråga. Enligt sjöfartsverket har regler om ensamrätt till bärgning inte något sådant samband med frågor om förfarandet med hittegods att de bör ges i lagstiftning som reglerar dessa frågor. Sjöfartsverket har framhållit att det inte är givet att den som ansöker om ensamrätt till bärgning är den som "hittat" föremålet.

Jag uppfattar sjöfartsverkets invändning som i första hand riktad mot att regler om ensamrätt till bärgning tas in i en gemensam hittegodslag. Även om den frågan inte längre är aktuell, kvarstår dock frågan om dessa regler har ett sådant samband med övriga regler i sjöfyndslagen att de bör tas in i den lagen. Som sjöfartsverket har anmärkt är det inte säkert att den som ansöker om ensamrätt till bärgning också är den som har gjort fyndet. Enligt min mening skulle sjöfyndslagen bli mera komplicerad, om i den lagen reglerades två helt olika förfaranden som fyller skilda syften och som inte nödvändigtvis gäller samma intressenter. Mot bakgrund härav är jag inte beredd att föreslå att reglerna om ensamrätt till bärgning skall föras in i sjöfyndslagen.

Som jag tidigare har framhållit bör emellertid den reglering av ensamrätt till bärgning som nu finns moderniseras. 1841 års kungörelse bör därför ersättas med en ny författning. Till den frågan återkommer jag senare (avsnitt 5.2).

Utredningen har föreslagit vissa ändringar i de bestämmelser om sjunkvirke som finns i flottningenslagen. Enligt utredningen finns det ett så starkt samband mellan dessa bestämmelser och flottningenslagen övriga regler att bestämmelserna bör stå kvar i flottningenslagen. Utredningens ställningstagande har inte föranlett någon erinran under remissbehandlingen.

Jag delar utredningens uppfattning att reglerna om sjunkvirke bör stå kvar i flottningenslagen.

5.1.2 *Gemensam myndighet*

När sjöfyndslagen kom till år 1918, bedrevs sjöfarten längs Sveriges kuster fortfarande med skutor och mindre ångbåtar. Det förekom att en del av lasten gick över bord. Sjöfynden bestod därför vid denna tid till stor del

av utländskt oförtullat gods. Med hänsyn härtill var det naturligt att tullverket var ansvarig myndighet för sjöfyndsärenden.

Numerera utgörs emellertid flertalet sjöfynd av mindre båtar och tillbehör till dem. Endast i obetydlig utsträckning är det fråga om utländskt oförtullat gods. Detta framgår bl.a av tullverkets sjöfyndsjournaler. Ofta rör det sig om egendom som har stulits. Beträffande sådana föremål kan lagen (1974: 1065) om visst stöldgods m. m. bli tillämplig. Då är det i första hand polisens sak att handlägga ärendet. Om en båt påträffas på stranden och det kan antas att den inte har drivit dit utan dragits upp, är sjöfyndslagen inte tillämplig (1 § sjöfyndslagen). I så fall gäller hittegodslagen. Polisen blir då handläggande myndighet.

I princip är tullverket f.n. den enda ansvariga myndigheten för sjöfyndsärenden. Under senare år har emellertid polisen ofta blivit inkopplad i dessa ärenden på grund av problemet med gränsdragning gentemot annan lagstiftning. Det förekommer ett ganska omfattande samarbete mellan tull och polis i sjöfyndsärenden. Enligt lagen (1982: 395) om tullverkets medverkan vid polisiär övervakning har en tjänsteman vid tullverkets kustbevakning under vissa förutsättningar rätt att utöva vissa polisiära befogenheter i samband med övervaknings- och tillsynsuppgifter till sjöss. Lagen, som trädde i kraft den 1 juli 1983, ger kustbevakningen ökade befogenheter att ingripa för att hindra brott mot föreskrifter i lagstiftning om bl.a sjötrafik, vattenförorening och sjöfynd.

Enligt förordningen (1983: 124) om tullverkets medverkan vid polisiär övervakning kan generaltullstyrelsen efter samråd med rikspolisstyrelsen meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställighet av lagen. Dessutom har rikspolisstyrelsen den 4 juni 1965 utfärdat "Föreskrifter för sambandstjänsten mellan tull och polis" med bestämmelser för de s.k. sambandstjänsterna som har inrättats för samband mellan tull- och polisväsendet. F.n. finns fyra polistjänster för sådant samband placerade i de olika tullregionerna samt en centralt placerad vid rikspolisstyrelsen.

Utredningen har anfört att man antingen bör bygga ut detta samarbete mellan tull och polis ytterligare eller överväga en annan ordning än den nuvarande beträffande ansvarig myndighet. Utredningen har framhållit att det finns mycket som talar för att en enda myndighet, polisen, blir ensam ansvarig även för sjöfyndsärenden.

Flera remissinstanser har tillstyrkt att polisen skall vara ansvarig myndighet även för sjöfyndsärenden. Några remissinstanser har dock gjort det förbehållet att det kommer att vara nödvändigt med ett fortsatt nära samarbete mellan polisen och tullmyndigheterna. Polisstyrelsen i Härnösands polisdistrikt har avstyrkt att handläggningen av sjöfyndsärendena förs över till polisen och förordat att tullverket blir ansvarigt för dessa ärenden även i fortsättningen.

Jag vill för egen del anföra följande.

Flertalet anmälningar av sjöfynd sker till en polismyndighet. Enligt en

undersökning som gjordes år 1981 vid tulldirektionen i Östra regionen kom anmälningarna om sjöfynd till 90 % från en polismyndighet, till 5 % från kustbevakningen och till 5 % direkt från allmänheten. Dessa anmälningar lämnas vidare till tullmyndigheten som prövar om ärendet är att hänföra till sjöfynd eller till hittegoods. En stor del av dessa ärenden visar sig vara hittegoodsärenden, och de återförs därför till polismyndigheten. Övriga ärenden handläggs vid tullmyndigheten enligt sjöfyndslagen. Ett viktigt moment i denna handläggning är numera att en noggrann beskrivning av sjöfyndet överlämnas till polisen för sökning i hittegoodsregistret. Resultatet av sökningen redovisas sedan till tullmyndigheten. I Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall biträder sambandsman tull/polis med handläggningen.

Av denna redovisning framgår att praktiskt taget alla anmälningar om sjöfynd redan nu görs till polismyndigheten. Dessutom sker en sökning av anmälda sjöfynd mot anmälningar om förlorad egendom hos polisen. Andelen sjöfynd som utgör oförtullat gods är numera obetydlig. En inte obetydlig andel av de ärenden som överlämnas från polismyndighet som sjöfyndsärenden visar sig vid en närmare granskning vara av en annan art och återförs till polismyndigheten.

De angivna omständigheterna visar enligt min mening att onödigt dubbelarbete elimineras, om ansvaret för sjöfyndsärendena överförs till polisen. Ett samarbete mellan tullen och polisen blir emellertid nödvändigt också i fortsättningen. Avser sjöfyndet oförtullat gods, måste nämligen fyndet anmälas för klarering. Tullen kan också i fortsättningen behöva medverka vid t. ex. värdering och besiktning av sjöfynd. Detta arbete är dock av relativt begränsad omfattning i jämförelse med det arbete som i dag måste utföras genom att ärendena vandrar fram och tillbaka mellan myndigheterna.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört föreslår jag att ansvaret för sjöfyndsärenden förs över från tullverket till polismyndigheterna.

5.1.3 Hänvisning till annan fyndlagstiftning

För att fyndlagstiftningen skall bli mera överskådlig bör allmänheten genom hänvisningar mellan de olika författningarna på detta område ges en klar bild av sambandet mellan dessa författningar. Jag anser att 11 § hittegodslagen kan användas som förebild i detta hänseende. Där anges att det finns särskilda bestämmelser om skeppsvrak och fornfynd, om sjöfynd och om virke som har sjunkit i allmän flottled eller som har flutit i land vid en sådan flottled. En motsvarande hänvisning till annan lagstiftning bör tas in i sjöfyndslagen. Denna hänvisning bör omfatta också bestämmelserna om ensamrätt till bärgning.

5.2 Ensamrätt till bärgning

Bestämmelser om bärgning finns i 9 kap. sjölagen (1891: 35 s. 1). I dessa bestämmelser behandlas inte rätten att bärga utan regleras huvudsakligen bärgarens rätt till bärgarlön. Någon obetingad rätt att bärga finns inte.

Utöver de bestämmelser om giltigheten av bärgningsavtal i allmänhet som finns i 9 kap. sjölagen finns det inte någon lagstiftning rörande avtal om yrkesmässig bärgning. I stor utsträckning grundar sig sådan bärgning på avtal som har ingåtts enligt internationellt vedertagna normer.

Någon allmän reglering av företrädesrätten mellan flera bärgare finns inte i svensk lagstiftning. Emellertid har viss nordisk praxis utbildats på detta område, delvis på grundval av internationell rättstillämpning. Om något bärgningsavtal inte har träffats, torde man få lägga tidsprioriteringen till grund för bärgningsrätten, dvs. ge den bärgare som först påbörjade bärgningen rätt att också utföra den. Den omständigheten att en bärgare har funnit en haverist före andra kan dock inte vara tillräckligt för att tillförsäkra honom ensamrätten att bärga. Rätt att bärga och därmed även möjlighet till full bärgarlön har den som funnit fartyget bara om han utnyttjar sitt försprång till att också påbörja bärgningen före andra (Braekhus, Bergning, 1971 s. 54 ff).

Enligt 1841 års kungörelse får myndighet (länsstyrelsen eller regeringen) ge den eller de som först anmäler sig hos myndigheten en ensamrätt att under viss tid på närmare angivna ställen ta upp sjunket gods som har övergetts av ägaren. Detta innebär att förste bärgares rätt kan komma att åsidosättas, om någon annan bärgare hinner före med sin ansökan till myndigheten. Enligt praxis ges i besluten om ensamrätt föreskrifter med avseende på bärgningen.

I utredningens förslag har reglerna i 1841 års kungörelse förts över till den föreslagna nya hittegodslagen utan större ändringar i sak. Utredningen har föreslagit att en myndighet också i fortsättningen skall ha möjlighet att upplåta en tidsbegränsad ensamrätt till bärgning av fartyg eller gods. Enligt utredningen bör i lagen uttryckligen anges att i besluten om ensamrätt skall meddelas sådana föreskrifter som krävs för att bärgningen inte skall medföra skada eller olägenhet för allmänna eller enskilda intressen. Myndigheten föreslås få rätt att upphäva beslutet om ensamrätt, om en meddelad föreskrift åsidosätts (12 § i förslaget till hittegodslag).

Under remissbehandlingen har inte framförts några invändningar mot förslaget i denna del.

Enligt min mening bör en offentlig myndighet även i framtiden kunna upplåta ensamrätt till bärgning. Bestämmelser som svarar mot innehållet i 1841 års kungörelse behövs därför också i fortsättningen. Jag har tidigare anfört (avsnitt 5.1.1) att regleringen av ensamrätt till bärgning bör moderniseras. Med hänsyn till det materiella innehållet i de bestämmelser som kan komma i fråga bör regleringen ges i form av lag.

I utredningsförslaget saknas den nuvarande bestämmelsen att den som först ansöker om ensamrätt till bärgning kan ges sådan rätt. Utredningen har ansett att myndigheten bör göra en bedömning av sökandens lämplighet när en ansökan prövas. Om flera ansökningar finns beträffande samma område och någon av de sökande är en yrkesmässig bärgare, bör enligt utredningen denne prioriteras. Denna fråga har inte berörts av någon remissinstans.

Jag delar utredningens uppfattning att en prövning av sökandens lämplighet bör ske. Jag återkommer till denna fråga i specialmotiveringen (avsnitt 7.1).

Liksom utredningen anser jag att det i lagen bör anges att myndigheten har möjlighet att i ett beslut om ensamrätt till bärgning meddela föreskrifter om bärgningen.

Utredningen har vidare föreslagit att sjöfartsverket skall vara beslutande myndighet i dessa ärenden (4 § förslaget till hittegodsförordning). Genom att endast en myndighet blir beslutande i första instans undgår man enligt utredningen risken att praxis inte blir enhetlig.

Sjöfartsverket har i sitt remissyttrande anfört att detta skäl för att ha endast en beslutande myndighet i första instans kan starkt ifrågasättas. Enligt verket bör det i vart fall vägas mot värdet av att hänsyn tas till lokala förhållanden. Verket har också ifrågasatt om det är lämpligt att flytta prövningen från länsstyrelserna till sjöfartsverket från den synpunkten att prövningen skall avse sökandens lämplighet. För sådan prövning torde enligt verket länsstyrelserna ha väl så goda förutsättningar som sjöfartsverket.

För egen del vill jag ansluta mig till vad sjöfartsverket har anfört i denna fråga. Enligt min mening bör därför beslut om ensamrätt till bärgning också i fortsättningen meddelas av länsstyrelserna. Länsstyrelsens beslut bör kunna överklagas till sjöfartsverket i stället för som nu hos regeringen. Sjöfartsverkets beslut bör inte få överklagas.

1841 års kungörelse innehåller inte några bestämmelser om ansvar eller skadeståndsskyldighet för den som gör intrång i någon annans ensamrätt. Inte heller regleras frågan om myndigheternas medverkan för att förhindra en bärgning som någon inleder i strid med ett beslut om ensamrätt. Utredningen har inte berört dessa frågor, inte heller någon av remissinstanserna. Något behov av sådana regler har inte redovisats. På grund härav anser jag att dessa frågor också i fortsättningen kan lämnas oreglerade.

I enlighet med sina direktiv har utredningen övervägt om det bör införas skyldighet att anmäla vissa slag av bärgningsföretag innan de påbörjas. Utredningen har emellertid stannat för att inte föreslå några bestämmelser i detta avseende. Enligt utredningen torde en anmälningsskyldighet vara tämligen meningslös i de fall då det inte är möjligt för myndigheterna att meddela föreskrifter för bärgningen eller förbjuda den. Utredningens ställningstagande har inte föranlett någon erinran under remissbehandlingen.

Jag delar utredningens uppfattning att någon skyldighet att anmäla bärgningsföretag inte bör införas. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att vattenlagen (1983: 291), miljöskyddslagen (1969: 387) eller lagen (1980: 424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg kan vara tillämplig på ett bärgningsföretag. I vissa fall kan därför tillstånd krävas eller anmälningskyldighet föreligga.

Som jag tidigare har anfört (avsnitt 5.1.1) bör reglerna om ensamrätt till bärgning inte föras in i sjöfyndslagen. De bör i stället tas in i en särskild lag.

I fornminneslagen ges vissa bestämmelser om skeppsvrak som kan antas vara mer än 100 år gamla och om föremål som påträffas i eller i närheten av ett sådant vrak eller har samband med detta. Enligt den lagen får riksantikvarieämbetet och statens historiska museer låta undersöka och bärga sådana skeppsvrak och föremål. Dessa myndigheter får också medge någon annan att på vissa villkor företa undersökningen och bärgningen. Sådant egendom som omfattas av fornminneslagen bör inte bli föremål för ensamrätt till bärgning enligt den nya lagen. En hänvisning till fornminneslagens bestämmelser bör därför göras i lagen om ensamrätt till bärgning. En sådan hänvisning finns i sjöfyndslagen.

Sverige är bundet av 1910 års konvention rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om assistans och bärgning¹. Denna konvention ligger till grund för regleringen i 9 kap. sjölagen. Den lagstiftning rörande bärgning som jag förordar är förenlig med den konventionen. Inom FN:s sjöfartsorganisation (IMO) inleds inom kort arbete på en ny bärgningskonvention. Till grund för detta arbete kommer att ligga ett konventionsutkast som har utarbetats inom Internationella sjörättsföreningen (CMI). Det finns anledning utgå från att den föreslagna lagstiftningen om bärgning blir förenlig med också den planerade nya bärgningskonventionen.

5.3 Sjöfyndslagen

Findlagstiftningsutredningen har föreslagit att hittegods skall delas in i lågvärdigt och ordinärt gods samt att olika förvaringstider skall tillämpas för de båda kategorierna hittegods. Detta förslag har inte genomförts. Sjöfyndslagen innehåller f.n. bestämmelser om ett förenklat förfarande beträffande lågvärdigt gods (6 och 7 §§ sjöfyndslagen). Om sålunda fyndets värde inte överstiger tio kronor enligt intyg av polismyndighet eller behörig tulltjänsteman, får tullförvaltningen utan besiktning och utan kungörande lämna ut fyndet till bärgaren. I andra fall sker besiktning. Om man vid besiktningen finner att kostnaderna för att kungöra bärgningen och för fyndets vård och försäljning samt skälig bärgarlön tillsammans överstiger fyndets värde, skall tullförvaltningen omedelbart efter besiktningen lämna ut fyndet till bärgaren.

¹ Konventionen finns intagen i SÖ 1913: 13.

Inte någon remissinstans har berört dessa bestämmelser. Såvitt jag kan bedöma förenklar de handläggningen av sjöfyndsärendena. De bör därför kvarstå i huvudsak oförändrade. Den nyss nämnda värdegränsen om tio kronor fastställdes emellertid redan vid sjöfyndslagens tillkomst år 1918. Jag anser att den bör höjas mot bakgrund av den inflation som därefter har ägt rum.

Utredningen har föreslagit att tiderna för förvaring av hittegods och sjöfynd skall förkortas. Av skäl som anfördes i 1982 års lagstiftningsärende (prop. 1982/83: 59 s. 5) har detta förslag inte genomförts i fråga om hittegods. När det gäller förvaringstiderna för sjöfynd finner jag inte heller någon anledning att förkorta den förvaringstid som f.n. i princip gäller enligt sjöfyndslagen, dvs. 90 dagar från den dag då sjöfyndet kungörs. Någon ändring av gällande förvaringstider bör därför inte göras.

Sveriges redareförening har i sitt remissyttrande berört det fallet att omhändertagen last kan hänföras till ett visst fartyg. Redareföreningen har föreslagit att fartygets ägare i ett sådant fall skall underrättas och att denne sedan om möjligt bör underrätta lastägaren.

Enligt min mening kan redareföreningens förslag i en del fall ha vissa praktiska fördelar. Det kan emellertid leda till osäkerhet om vem som skall underrättas, myndighet eller fartygsägare. Dessutom är det inte givet att fartygsägaren kan fastställa vem godsets ägare är. Om förslaget skulle genomföras, måste det kompletteras med en regel om skyldighet för fartygsägaren att underrätta polismyndigheten. Jag anser att en sådan ordning snarare skulle försvåra än förenkla handläggningen av sjöfyndsärenden. I de fall då bärgaren känner till från vilket fartyg godset kommer kan han lika gärna upplysa myndigheten om det. Jag är därför inte beredd att följa redareföreningens förslag i denna del.

I 2 § sjöfyndslagen regleras hur en fartygsbefälhavare skall förfara när egendom bärgas under resa. Om fartyget efter bärgningen anlöper svensk hamn, skall befälhavaren till tullförvaltningen avlämna det bärgade och en redogörelse för omständigheterna vid bärgningen. Om fartyget däremot anländer till en utländsk hamn, skall befälhavaren tillkännage bärgningen hos svensk konsul eller, om någon sådan inte finns på orten, hos någon annan behörig myndighet. Sedan skall befälhavaren låta sälja det bärgade på offentlig auktion, om inte andra regler gäller enligt det främmande landets lag. Befälhavaren skall skicka en redogörelse för omständigheterna vid bärgningen till redaren och redovisa försäljningssumman till denne. Redaren skall därefter lämna redogörelsen till närmaste tullförvaltning och betala in det redovisade beloppet.

Utredningsförslaget innehåller inte några motsvarande bestämmelser. Flera remissinstanser har framfört kritik mot förslaget på denna punkt och ansett att en reglering som svarar mot 2 § sjöfyndslagen bör behållas.

Jag delar remissinstansernas uppfattning att dessa regler inte bör utgå. Enligt min mening finns det därför inte något skäl att ändra 2 § sjöfyndsla-

gen i något annat avseende än vad som föranleds av mitt förslag om ansvarig myndighet för sjöfyndsärendena.

I enlighet med utredningens förslag har kungörelseskyldigheten för hittegods slopats genom 1982 års ändringar i hittegodslagen. I princip föreligger det däremot skyldighet att kungöra sjöfynd. Om inte godset är av så ringa värde att tullförvaltningen direkt eller efter besiktning skall lämna ut det till bärgaren, skall sålunda förvaltningen låta föra in en kungörelse om bärgningen både i Post- och Inrikes Tidningar och i sjöfartsverkets publikation Underrättelser för sjöfarande.

Den enda remissinstans som särskilt har berört frågan om kungörande av sjöfynd är Sjösportens samarbetsdelegation. Delegationen har uttalat att den kan godta förslaget att avskaffa kungörandet endast om ett effektivt söksystem kommer att ha utvecklats innan kungörelseförfarandet upphävs. Hovrätten för Nedre Norrland har allmänt anfört att det kan finnas skäl att behålla ett kungörelseförfarande beträffande mycket värdefulla föremål.

Enligt min mening finns det anledning att överväga att förenkla kungörelseförfarandet även vad gäller sjöfynd. Med hänsyn till sjöfyndens karaktär bör emellertid kungörelseförfarandet inte avskaffas i fråga om sådan egendom. Redan enligt gällande ordning görs sådana undantag från kungörelseskyldigheten att det endast är omhändertagen egendom av ett visst värde som omfattas av kungörelseförfarandet. En viss förenkling av kungörelseförfarandet bör dock genomföras. Jag föreslår den ändringen att sjöfynd inte längre behöver kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Däremot bör kungörelse om sjöfynd även i fortsättningen föras in i de av sjöfartsverket utgivna Underrättelser för sjöfarande. Om det av särskilda skäl är motiverat att i något fall kungöra fyndet även på annat lämpligt sätt, bör det kunna ske.

I ytterligare ett avseende innebär utredningens förslag en saklig ändring i förhållande till sjöfyndslagen. En jämförelse mellan 7 § och 4 § i förslaget visar att en bärgare, som förvarar omhändertaget gods av sjöfyndskaraktär, inte skulle ha möjlighet att låta försälja gods som inte kan vårdas utan fara för försämring. En sådan möjlighet finns enligt gällande rätt (3 § andra stycket sjöfyndslagen). Den bör enligt min mening behållas. Emellertid anvisas i sjöfyndslagen bara ett försäljningsätt, nämligen försäljning på offentlig auktion. Det är inte givet att en sådan försäljning är den mest ändamålsenliga för gods av detta slag. Jag föreslår därför att en möjlighet införs att sälja godset under hand.

Om en ägare till sjöfynd inte anmäler sig inom viss tid efter fyndets kungörande, gäller enligt sjöfyndslagen olika regler beroende på om egendomen är botten- eller flytfynd eller om den är strandfynd. Bottenfynd och flytfynd tillfaller då bärgaren medan strandfynd tillfaller staten. Utredningen har inte funnit anledning att i den föreslagna nya hittegodslagen behålla denna skillnad mellan olika slag av sjöfynd. Därvid har utredningen fram-

hållit att det är obetydliga belopp som tillfaller staten på grund av den gällande ordningen.

Remissinstanserna har inte haft något att invända mot att den nyss nämnda skillnaden mellan olika sjöfynd tas bort. Som utredningen har påpekat är det obetydliga belopp som tillfaller staten på grund av att ägaren till strandfynd inte blir känd. Om skillnaden mellan olika slags sjöfynd slopas i enlighet med utredningens förslag, skulle handläggningen av sjöfyndsärendena förenklas för såväl den enskilde som myndigheten. Mot bakgrund härav föreslår jag att sjöfyndslagen ändras på så sätt att alla sjöfynd tillfaller bärgaren, om inte ägaren blir känd.

Sammanfattningsvis föreslår jag sålunda att sjöfyndslagen i huvudsak behålls oförändrad. De ändringar som jag föreslår innebär att ansvaret för sjöfyndsärendena överförs till polisen och en viss förenkling vad gäller förfarandet.

5.4 Flottningslagens bestämmelser om sjunkvirke

I flottningslagen finns bestämmelser rörande rätt att ta hand om sjunket virke som påträffas i en allmän flottled. Reglerna om sjunket virke gäller också "virke som i sjunkande tillstånd står upprätt i flottleden". Olika regler gäller i detta avseende för icke avlysta resp. avlysta flottleder.

I fråga om icke avlyst flottled gäller följande. Om virket har sjunkit på ett sådant ställe där det kan vålla olägenhet, t. ex. uppgrundning, får länsstyrelsen anmoda flottningsföreningens styrelse att skaffa bort virket eller vidta åtgärder på föreningens bekostnad. Även strandägare eller annan som kan lida men av att virket lämnas kvar får på föreningens bekostnad ta upp virket. Förutsättning härför är bl. a. att föreningen inte efter tillsägelse skyndsamt för bort virket. Föreningens styrelse skall genast underrättas om upptagandet. Sedan får styrelsen avgöra om det upptagna virket skall tas om hand av föreningen eller överlåtas till upptagaren.

Om det är fråga om en avlyst flottled, får den som kan ha olägenhet av sjunkvirke som har lämnats kvar där ta upp virket efter viss tid och fritt förfoga över det. Som exempel på bärgningsberättigade personer anges i lagen strandägare. I lagens förarbeten nämns också fiskerättsinnehavare (prop. 1969: 104 s. 45 f).

Beträffande icke avlysta flottleder anser jag att den gällande regleringen ger tillfredsställande möjligheter till bärgning av sjunket virke. Jag finner därför inte någon anledning till lagändring när det gäller sådana flottleder.

Den angivna begränsningen i rätten att bärga sjunkvirke i en avlyst allmän flottled infördes år 1969 genom ändringar i flottningslagen. Begränsningen i bärgningsrätten föreslogs i en departementspromemoria som låg till grund för 1969 års lagändringar (Stencil Ju 1968: 14). Enligt promemorian torde sjunkvirke som finns i en allmän flottled när denna avlyses då bärgas av flottningsföreningen i den utsträckning som detta är ekonomiskt

försvårbart. Det sjunkvirke som därefter ligger kvar antogs i promemorian sakna större ekonomiskt värde. Med hänsyn till de kostnader som är förenade med upptagning av sådant virke kunde enligt promemorian någon kommersiell bärningsverksamhet från utomstående knappast vara att förvänta. Virket kunde emellertid vara till men för exempelvis strandägare eller fiskerätts- eller vattenrättsinnehavare. För strandägare kunde virket någon gång också representera ett visst värde. Från dessa synpunkter var det enligt promemorian motiverat med en rätt för de nu nämnda kategorier- na att ta upp och tillgodogöra sig virke som flottningsintressenterna inte kunde ha nämnvärt intresse av.

Föredragande statsrådet anslöt sig i propositionen till promemorians förslag. Under remissbehandlingen hade vattenöverdomstolen föreslagit att vem som helst skulle ha rätt att ta upp sjunket eller ilandflutet virke. Föredraganden framhöll att en sådan lösning givetvis skulle vara ägnad att få skadevållande virke snabbare avlägsnat. Han ansåg emellertid att, om möjlighet öppnades för alla att ta upp virke, regler behövdes för t. ex. ilandtagning och uppläggning av virket på annans mark (prop. 1969: 104 s. 45).

I 1969 års lagstiftningsärende ansågs sålunda sjunkvirket sakna större ekonomiskt värde. I detta avseende har emellertid den allmänna uppfattningen ändrats under senare år. Sålunda har riksdagens näringsutskott uttalat att, med hänsyn till att det finns risk för en allvarlig brist på vedråvara i framtiden, det är angeläget att alla möjligheter att ta till vara virkesresurserna beaktas (NU 1978/79: 34 s. 12). Även i jordbruksutskottets betänkande 1979/80: 20 har framhållits att sjunktimmer representerar en råvarutillgång. Sjunktimrets ekonomiska värde har berörts också i lagutskottets betänkande 1983/84: 7.

Framst med hänsyn till sjunkvirkets allt större ekonomiska betydelse har fyndlagstiftningsutredningen föreslagit att den gällande begränsningen av kretsen bärningsberättigade upphävs i fråga om sjunkvirke i en avlyst flottled. Enligt utredningens förslag skall således var och en få ta upp sådant virke och fritt förfoga över det, under de förutsättningar som i övrigt gäller enligt 73 § andra stycket flottningslagen.

Under remissbehandlingen av utredningens betänkande har vattenöverdomstolen tillstyrkt den föreslagna ändringen medan Klarälvens flottningsförening har avstyrkt ändringen. Sveriges advokatsamfund har ifrågasatt om inte den privilegierade men begränsade personkrets som har rätt att tillvarata virket även i fortsättningen bör ha företrädesrätt till virket. Advokatsamfundet har anfört att detta åtminstone bör gälla vattenområdets ägare och strandägaren. Om någon annan vill omhänderta virket, bör enligt samfundet föreskrift meddelas att vattenområdets ägare och strandägaren först skall få skäligen rådrudd att avlägsna det.

För egen del vill jag anföra följande.

Enligt nutida uppfattning bör bärning uppmuntras. Därför framstår den

nu gällande begränsningen av kretsen bärgningsberättigade i fråga om sjunktimmer i avlyst flottled som otidsenlig. Advokatsamfundets förslag innebär visserligen en utvidgning av kretsen av bärgningsberättigade. Denna utvidgning är dock enligt min mening alltför begränsad för att bärgning av sjunktimmer skall bli möjlig i önskvärd omfattning. Jag ansluter mig därför till utredningens förslag att var och en skall få ta upp virke som har sjunkit i en avlyst flottled under de förutsättningar som anges i flottningsslagen.

I de fall då rätt har uppkommit för var och en att ta hand om sjunktimmer, kan bärgaren behöva använda annans mark för t. ex. ilandtagning och uppläggning av timret. Om bärgaren inte når en överenskommelse med strandägaren om utnyttjande av dennes mark, torde bärgaren enligt utredningen under vissa förutsättningar ha möjlighet att få strandägarens fastighet tagen i anspråk genom expropriation för nyttjanderätt enligt 1 kap. 1 § och 2 kap. 4 § expropriationslagen (1972: 719).

Vattenöverdomstolen har i sitt remissyttrande anfört att expropriation för ett sådant ändamål knappast ryms inom de expropriationsändamål som anges i expropriationslagen. Vattenöverdomstolen har vidare anfört att, även om expropriation skulle vara möjlig, det framstår som ett opraktiskt alternativ samt att frågan inte torde vara av sådan betydelse att den nu kräver särskild lagstiftning.

Frågan om expropriation för det ändamål som nu har berörts ryms inom de ändamål som anges i expropriationslagen bör enligt min uppfattning överlämnas till rättstillämpningen. För egen del vill jag ansluta mig till vad vattenöverdomstolen i övrigt har anfört om behovet av särskild lagstiftning i den nu berörda frågan.

6 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad som nu har anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ensamrätt till bärgning.
2. lag om ändring i lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd.
3. lag om ändring i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

7 Specialmotivering

7.1 Förslaget till lag om ensamrätt till bärgning

1 § Länsstyrelsen får meddela ensamrätt för den som har ansökt därom att under en viss tid och på närmare angivna ställen ta upp sjunket fartyg och gods som har övergetts av ägaren. Ensamrätt får ges bara till den som är lämplig med hänsyn till allmänna och enskilda intressen. Om flera har

kommit in med ansökningar som avser samma område, skall länsstyrelsen också pröva vilken av sökandena som från allmän synpunkt bör ha företräde.

Ensamrätten innebär rätt för bärgaren att utan intrång av andra på de angivna ställena bärga sjunket fartyg eller gods under den föreskrivna tiden.

I beslut om ensamrätt skall länsstyrelsen meddela sådana föreskrifter som krävs för att bärgningen inte skall medföra skada eller olägenhet för allmänna eller enskilda intressen. Om en meddelad föreskrift åsidosätts, får länsstyrelsen upphäva beslutet om ensamrätt. Detsamma gäller om bärgningen har avslutats innan den föreskrivna tiden har gått ut.

Enligt 1841 års kungörelse får myndighet (länsstyrelsen eller regeringen) ge den eller dem som först anmäler sig ensamrätt att under en viss tid på närmare angivna ställen ta upp sjunket gods som ägaren har övergett. I enlighet med de överväganden som har redovisats tidigare (avsnitt 5.2) bör en myndighet även i fortsättningen ha möjlighet att upplåta en tidsbegränsad ensamrätt till bärgning av fartyg och gods. Enligt den förevarande paragrafens *första stycke* skall besluten i dessa ärenden meddelas av länsstyrelsen (första meningen).

Föremålet för ensamrätten är egendom av visst slag. Avsikten med lagregleringen är således inte att en bärgare skall kunna erhålla ensamrätt enbart för ett visst område för att därefter, med utestängande av andra, kunna undersöka om det finns något att bärga inom området. För att undvika konkurrenssituationer bör i ansökningarna om ensamrätt så noggrant som möjligt anges såväl den egendom som det område som avses med ansökningen. Detsamma gäller givetvis också i fråga om länsstyrelsens beslut.

Enligt 1841 års kungörelse får den företrädare som först ansöker om ensamrätt till bärgning. Det är inte givet att det är densamme som har funnit det sjunkna godset eller ens är förste bärgare. Ett beslut om ensamrätt kan således enligt gällande ordning innebära att förste bärgares rätt åsidosätts, om denne inte ansöker om ensamrätt eller om någon annan hinner före med sin ansökan.

När länsstyrelsen prövar en ansökan om ensamrätt, skall länsstyrelsen göra en bedömning av sökandens lämplighet (andra meningen). Den som är uppenbart olämplig bör vägras ensamrätt. Om det finns flera ansökningar beträffande samma område (tredje meningen) och om någon av de sökande är en yrkesmässig bärgare, bör den bärgaren få företräde i normalfallet. I sin prövning bör länsstyrelsen även kunna väga in frågan om förste bärgares rätt.

Det kan också finnas skäl att ta hänsyn till andra omständigheter än en sökandes lämplighet framför en annans. Som exempel kan nämnas det fallet att en dykarklubb har lokaliserat ett vrak, börjat bärga det och ansökt om ensamrätt före andra. Att ge ensamrätten till en yrkesmässig bärgare som har hunnit ge in sin ansökan till länsstyrelsen innan ärendet har

slutbehandlats skulle kunna framstå som stötande, om inte dykarklubben kan anses uppenbart olämplig att utföra bärgningen. Syftet med lagstiftningen är ju att uppmuntra till bärgning. De inte yrkesmässiga bärgarna bör då inte berövas möjligheten att dra fördel av den efterforskning som de bedriver. Om yrkesmässiga bärgare regelmässigt ges företräde, riskerar man att den icke yrkesmässiga verksamheten att lokalisera sjunket gods minskar eller försvinner. Länsstyrelsen bör således eftersträva en så allsidig prövning som möjligt.

Länsstyrelsen får enligt 1841 års kungörelse inte medge ensamrätt för längre tid än två år. Det är dock möjligt att efter ansökan hos regeringen få tiden utsträckt. I utredningens lagförslag finns inte någon sådan tidsgräns.

Eftersom den föreslagna lagen syftar till att uppmuntra till bärgning, bör en grundläggande utgångspunkt vara att bärgningen skall ge resultat inom rimlig tid. För att åstadkomma en önskad effektivitet bör därför en bärgare inte tillåtas att under en lång tid utestänga andra bärgare. Från den synpunkten kunde det vara motiverat att också i den nya lagen begränsa ensamrätten till två år. Emellertid kan vissa bärgningsföretag vara av sådan art att det redan från början kan förutses att de inte kan ge resultat eller slutföras inom två år. Det skulle för sådana fall vara opraktiskt att i lagen föreskriva en viss maximitid. Någon maximitid har därför inte angetts i det förevarande lagrummet. I de fall som nu avses bör i stället från början ensamrätt ges för den tid som anses rimlig. I allmänhet bör dock tiden för ensamrätt inte överstiga två år.

Om bärgaren önskar förlängning av tiden, får han göra en ny ansökan hos länsstyrelsen. I regeringsärenden angående förlängning av tiden för ensamrätt har sjöfartsverket såsom remissinstans anfört att förlängning bör medges bara om särskilda skäl föreligger, dvs. att sökanden har påbörjat arbetet under tillståndstiden och kan visa att ytterligare tid behövs för att arbetet skall kunna slutföras. Motsvarande bör gälla när en bärgare gör en ny ansökan om ensamrätt.

I detta sammanhang bör påpekas att bärgning givetvis kan påbörjas och utföras utan att något beslut om ensamrätt meddelas. I vissa fall kan dock t. ex. vattenlagen, miljöskyddslagen eller lagen om åtgärder mot vattenförorening från fartyg vara tillämplig på ett bärgningsföretag. I sådana fall får myndighet eller domstol reglera verksamheten med stöd av dessa lagar genom att vägra tillstånd till den, genom att förbjuda den eller genom att meddela villkor för den.

Ensamrätten omfattar sjunket fartyg och gods. I praxis har 1841 års kungörelse ansetts tillämplig på virke som har sjunkit i en avlyst flottled, under förutsättning att minst tre år har gått från avlysningen. Tillämpningsområdet för 1841 års kungörelse är dock begränsat på grund av de andra förutsättningar som anges i 73 § andra stycket flottningslagen. I 74 § tredje stycket samma lag behandlas det fall att virke i en allmän avlyst flottled har flutit i land. I sådana fall har 73 § andra stycket motsvarande tillämpning. I

ett tidigare lagstiftningsärende angående ändringar i flottningslagen uttalade föredragande statsrådet beträffande 73 och 74 §§ att, om någon önskade få prioritet att bärga virket, han torde ha möjlighet till det genom att göra ansökan enligt 1841 års kungörelse (prop. 1969: 104 s. 52).

Att gods har övergetts av ägaren innebär att godset är herrelöst eller att ägaren inte avser att bärga det. Godset är sålunda inte i någons besittning. I utredningens förslag används uttrycket att godset "inte är i någons besittning" i den paragraf som innehåller bestämmelser om ensamrätt till bärgning (12 § första stycket förslaget till hittegodslag). Utredningens förslag genomförs dock inte i denna del. Någon ändring görs inte heller i 1 § sjöfyndslagen, som rör övergivna fartyg och skeppsvrak. Det förevarande lagrummet har därför avfattats efter mönster av den nämnda paragrafen i sjöfyndslagen.

Liksom enligt gällande rätt innebär ensamrätt till bärgning enligt det förevarande lagrummet *andra stycket* att bärgaren utan intrång av andra kan utföra sitt bärgningsarbete på den angivna platsen och inom den föreskrivna tiden. Detta innebär också att förste bärgares rätt kan komma att åsidosättas, om det är en annan bärgare som efter ansökan får ensamrätten. Inte heller i detta avseende avviker lagförslaget från gällande rätt. Det får emellertid förutsättas att den förste bärgare som vill skydda sin rätt också ansöker om ensamrätt.

När en viss bärgare genom beslut har fått ensamrätt till bärgning, kan frågan uppstå i vad mån en annan godtroende bärgare bör åtnjuta skydd eller om andra bärgare skall förutsättas känna till beslutet, dvs. ha en undersökningsplikt. Utan en undersökningsplikt skulle bestämmelserna om ensamrätt lätt urholkas och syftet med lagstiftningen förfelas. Det framstår inte heller som särskilt betungande för en bärgare att hos länsstyrelsen undersöka om någon ensamrätt har meddelats. När det gäller bärgning av sjunket fartyg eller gods föreligger det dessutom i allmänhet inte någon sådan tidsnöd att en bärgare saknar möjlighet att undersöka om någon annan har företrädesrätt på grund av länsstyrelsens beslut. Det är därför rimligt att en bärgare får antas känna till ett sådant beslut, om inte särskilda omständigheter föranleder till en annan bedömning.

I 1841 års kungörelse anges inte huruvida särskilda föreskrifter kan utfärdas rörande bärgningen. Så har emellertid skett i praxis. I den förevarande paragrafens *tredje stycke* har det uttryckligen angetts att i besluten om ensamrätt sådana föreskrifter skall meddelas som krävs för att bärgningen inte skall medföra skada eller olägenhet för allmänna eller enskilda intressen (första meningen). En sådan föreskrift kan t. ex. avse förbud mot att spränga sönder ett tämligen väl bibehållet och i sig värdefullt fartygskrov för att komma åt särskilt dyrbara detaljer. Med hänsyn till speciella lokala förhållanden inom ett visst område kan särskilda föreskrifter bli nödvändiga. Även mer allmänna föreskrifter kan ges, t. ex. att bärgningen skall genomföras på ett sådant sätt att varken bärgningsanordningar eller

vraket eller delar av detta blir till hinder eller förorsakar olägenheter för den sjötrafik som förekommer i området. Miljöskyddshänsyn kan göra särskilda föreskrifter nödvändiga, t. ex. föreskrifter om att bärgningen skall utföras på ett sådant sätt att oljeutsläpp eller andra föroreningar inte sker.

Det kan också bli nödvändigt att beakta bestämmelserna i t. ex. vattenlagen, miljöskyddslagen eller lagen om åtgärder mot vattenförorening från fartyg. I regel torde emellertid inte vattenlagen vara tillämplig på bärgningsföretag. Om miljöskyddslagens bestämmelser om miljöfarlig verksamhet är tillämpliga på bärgningen, kan tillstånd enligt den lagen behövas. Enligt lagen om åtgärder mot vattenförorening från fartyg kan sjöfartsverket och annan myndighet som regeringen utser meddela de förbud och förelägganden som är nödvändiga för att förebygga eller förhindra vattenförorening. Myndigheten kan också själv under vissa förutsättningar företa nödvändiga åtgärder. Föreskrifter som meddelas med stöd av denna paragraf ersätter inte den prövning som föreskrivs i de nyss nämnda lagarna. Innan länsstyrelsen beslutar om ensamrätt till bärgning, bör den därför ha undersökt om annan lagstiftning kan medföra att särskilt tillstånd behövs på grund av bärgningsföretagets särskilda karaktär.

Eftersom ett beslut om ensamrätt utestänger andra bärgare, bör ensamrätt inte utan vidare medges den som avser att endast ta upp enstaka föremål från t. ex. ett skeppsvrak. Med hänsyn till den risk som finns att dyrbara detaljer plockas upp medan vraket i övrigt blir kvar, kanske till hinder för sjöfarten, bör föreskrifter kunna ges även med avseende på omfattningen av bärgningen.

Om en meddelad föreskrift åsidosätts, får länsstyrelsen upphäva beslutet om ensamrätt (andra meningen). Upphävs beslutet, innebär detta endast att ensamrätten upphör och att andra bärgare inte längre är utestängda från att själva bärga eller ansöka om ensamrätt. Den bärgare som har förlorat sin ensamrätt kan fortsätta bärgningen.

Smärre och betydelselösa avvikelser från de meddelade föreskrifterna bör i regel inte föranleda att beslutet om ensamrätt upphävs.

Ett bärgningsföretag kan av olika skäl komma att avslutas innan den föreskrivna tiden för ensamrätt går ut. För att inte onödigtvis utestänga andra bärgare bör länsstyrelsen också kunna föreskriva att anmälan skall ske till länsstyrelsen om bärgningen avslutas före den föreskrivna tidens utgång. Beslutet om ensamrätt till bärgning kan då upphävas (tredje meningen). Även utan en dylik föreskrift kan beslutet upphävas, om länsstyrelsen får bekräftat att bärgningsföretaget har upphört.

I länsstyrelsens eller regeringens beslut om ensamrätt till bärgning har i allmänhet tagits in en erinran om den anmälningsskyldighet som föreligger enligt sjöfyndslagen. En sådan erinran utgör en värdefull påminnelse till den enskilde bärgaren. Länsstyrelsen bör därför också i fortsättningen ta in en sådan erinran i sitt beslut, även om detta inte uttryckligen sägs i lagtexten.

Vissa förfaranden av bärgaren är straffbelagda i 8 § sjöfyndslagen. Enligt samma lagrum kan även bärgarlönen i vissa fall förklaras förverkad eller sättas ned under vad som annars hade varit skäligt. Dessa sanktioner, i förening med risken för skadeståndsansvar och ett upphävande av beslutet om ensamrätt, måste anses tillräckliga för att tillgodose enskilda och allmänna intressen.

2 § Ansökan om ensamrätt till bärgning prövas av länsstyrelsen i det län där det sjunkna fartyget eller godset finns.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos sjöfartsverket genom besvär. Sjöfartsverkets beslut får inte överklagas.

I överensstämmelse med vad som har anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2) föreskrivs i *första stycket* att en ansökan om ensamrätt till bärgning prövas av länsstyrelsen i det län där det sjunkna fartyget eller godset finns. Om en sökande ger in sin ansökan till en annan länsstyrelse än den inom vars område vraket eller godset finns, bör denna länsstyrelse sända ansökningen till den behöriga länsstyrelsen. Sökanden bör underrättas om detta.

Av det förevarande stycket framgår, att lagen är tillämplig bara när det sjunkna fartyget eller godset finns inom ett visst län, dvs. inom Sveriges sjöterritorium. Lagen är däremot inte tillämplig på fartyg eller gods som finns utanför Sveriges territorialhav (jfr lagen 1966: 374 om Sveriges sjöterritorium).

I fråga om *andra stycket* hänvisas till avsnitt 5.2.

3 § För vissa skeppsvrak och vissa föremål gäller bestämmelserna i lagen (1942: 350) om fornminnen.

I denna paragraf erinras om att fornminneslagen gäller i vissa fall. Dess bestämmelser skall tillämpas på skeppsvrak, om minst 100 år kan antas ha förflutit sedan skeppet blev vrak, samt på föremål som påträffas i eller i närheten av ett sådant vrak och har samband med detta. På sådan egendom skall därför inte lagen om ensamrätt till bärgning tillämpas.

Ikraftträdande m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985, då kungörelsen (1841: 44 s. 2) angående rättigheter och skyldigheter för dem, hvilka upptaga sjunket gods, som af ägare blifwit öfvergifwet skall upphöra att gälla. Om det i lag eller annan författning förekommer hänvisning till föreskrifter som har ersatts av bestämmelser i denna lag, tillämpas i stället de nya bestämmelserna.

Har ansökan om ensamrätt till bärgning gjorts före lagens ikraftträdande, men har ansökningen då ännu inte slutligt prövats, tillämpas den nya lagen.

Av ikraftträdandebestämmelsens andra stycke följer att länsstyrelsen kan medge ensamrätt för längre tid än två år på grund av en ansökan som har getts in före ikraftträdandet, om ansökningen då inte har avgjorts. Det

är vidare att märka att länsstyrelsen vid sin prövning enligt den nya lagen skall göra en lämplighetsprövning av den sökande, även om ansökningen har getts in före ikraftträdandet.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen med vissa bestämmelser om sjöfynd

På grund av att ansvaret för sjöfyndsärendena flyttats från tullen till polisen har i ingressen till ändringsförslaget föreskrivits att orden "distrikets tullförvaltning" och "tullförvaltning" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "polismyndighet" i motsvarande form.

3 § En polismyndighet som har underrättats om bärgning enligt 1 § eller 2 § första stycket skall låta besiktiga fyndet och därefter låta kungöra bärgningen i de av sjöfartsverket utgivna Underrättelser för sjöfarande. Om särskilda skäl föreligger, får fyndet kungöras även på något annat lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla föreläggande för ägaren till det bärgade godset att anmäla sig hos polismyndigheten inom 90 dagar från kungörandet i Underrättelser för sjöfarande eller inom den längre tid från kungörandet, dock högst ett år, som rikspolisstyrelsen bestämmer i det särskilda fallet.

Om det bärgade godset inte kan vårdas utan fara för försämring, skall det säljas på offentlig auktion. Om detta inte är lämpligt, skall det säljas på något annat sätt som är betryggande för den som har rätt till godset. Efter utgången av den tid som anges i första stycket skall det influtna beloppet överlämnas till bärgaren.

I denna paragraf görs de ändringar som föranleds av att ansvaret för sjöfyndsärenden har flyttats över till polisen. Dessutom görs den sakliga ändringen att kungörande inte längre behöver ske i Post- och Inrikes Tidningar (*första stycket*). Däremot skall sjöfynd även i fortsättningen kungöras i de av sjöfartsverket utgivna Underrättelser för sjöfarande (UFS). Denna kungörandeform anses vara bäst ägnad att nå den målgrupp som i första hand avses med kungörelseförfarandet. Fyndet kan dessutom kungöras på något annat lämpligt sätt, t. ex. genom anslag eller i en eller flera ortstidningar, om särskilda skäl ger anledning till det.

På grund av paragrafens ändrade lydelse - kungörande behöver inte längre ske i Post- och Inrikes Tidningar - är lagen (1977: 654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m. m. (kungörandelagen) inte längre tillämplig på sjöfyndsärenden. Detta innebär bl. a. att kungörandelagens bestämmelse om när kungörande skall anses ha skett (5 §) inte längre är tillämplig. Eftersom sjöfynd kan kungöras på mer än ett sätt, har i paragrafen lagts till att det är kungörandet i UFS som bildar utgångspunkt för den frist inom vilken ägaren skall anmäla sig.

Den som till en myndighet anmäler att viss egendom av sjöfyndskaraktär har förlorats bör upplysas om att bärgning av egendomen kan komma att kungöras i UFS.

I överensstämmelse med vad som har anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3) har i *andra stycket* införts en möjlighet att sälja visst gods på ett annat sätt än på offentlig auktion. Om det bärgade godset löper risk att snabbt försämrats, kan en försäljning under hand vara lämpligare.

Den nu gällande föreskriften att influtna medel skall nedsättas i riksbanken har uteslutits. Det får anses onödigt att ange hur polismyndigheten skall placera de medel som flyter in vid försäljning av sjöfynd.

4 § Om kungörande har skett och ägaren anmäler sig inom förelagd tid samt visar sin rätt, skall fyndet eller det influtna beloppet överlämnas till honom mot att han betalar kostnaden för kungörandet och vården av fyndet till den som har haft kostnaden samt bärgarlön. I händelse av tvist bestämmer domstol bärgarlönens belopp.

Om ägaren inte anmäler sig, tillfaller fyndet bärgaren mot att han betalar de kostnader som avses i första stycket.

I paragrafens *första stycke* har ett förtydligande gjorts beträffande kostnadsfördelningen.

Om ägaren till sjöfynd inte anmäler sig inom viss tid efter det att fyndet har kungjorts, skall enligt *andra stycket* i dess nu gällande lydelse bottenfynd och flytfynd tillfalla bärgaren medan strandfynd skall tillfalla staten. Denna skillnad mellan olika slag av sjöfynd har tagits bort. I fråga om skälet till denna ändring hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3). Enligt den nya lydelsen kommer således alla sjöfynd att tillfalla bärgaren, om ägaren inte blir känd.

Innan fyndet lämnas ut skall bärgaren betala de kostnader som polismyndigheten har haft för kungörandet och vården av fyndet.

5 § Om de medel som har influtit vid fyndets försäljning har lämnats till polismyndigheten när bärgning har skett enligt vad som sägs i 2 § *andra stycket*, gäller 3 § första stycket och 4 § i tillämpliga delar i fråga om kungörande av bärgningen och utbetalning av de influtna medlen.

I paragrafen har tullförvaltningen ersatts av polismyndigheten som behörig myndighet. Vidare har föreskriften att de influtna medlen skall placeras i riksbanken uteslutits. Dessutom har gjorts vissa redaktionella ändringar.

7 § Om ett fynds värde inte överstiger 100 kronor, enligt intyg av polismyndighet eller av en tulltjänsteman som generaltullstyrelsen har bemyndigat att utfärda sådana intyg, får polismyndigheten utan vidare besiktning och utan kungörande av bärgningen lämna ut fyndet till bärgaren. Detta gäller dock bara om polismyndigheten inte finner att fyndet av någon särskild anledning skall behandlas på annat sätt.

I paragrafen har gjorts de ändringar som föranleds av att ansvaret för sjöfyndsärenden har förts över från tullmyndigheten till polismyndigheten. Vidare har gjorts den sakliga ändringen att värdegränsen tio kronor har höjts till 100 kronor. Övriga ändringar är endast redaktionella.

9 § Om vissa äldre sjöfynd finns bestämmelser i lagen (1942:350) om fornminnen. Särskilda bestämmelser om hittegods finns i lagen (1938:121) om hittegods. Särskilda bestämmelser om sjunket eller ilandflutet virke finns i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled. Bestämmelser om ensamrätt till bärgning finns i lagen (1984:000) om ensamrätt till bärgning.

I fråga om denna paragraf hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 5.1.3).

Ikraftträdande m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen om flottning i allmän flottled.

73 § Har i allmän flottled virke sjunkit på sådant ställe att det kan orsaka uppgrundning eller annan olägenhet, har länsstyrelsen samma skyldighet som den har beträffande underhåll av flottledsbyggnad enligt 72 § första stycket. Strandägare eller annan som kan lida men av att virket lämnas kvar får själv ta upp virket på föreningens bekostnad, om inte virket skyndsamt tas bort efter tillsägelse till flottningsstyrelsen, flottningschef, ombud enligt 44 § eller den som inom distriktet förestår flottningen. Virket får dock inte tas upp innan två ojäviga personer har gjort en undersökning på platsen och intygat att det finns ett behov av att virket tas upp. Flottningsstyrelsen skall genast underrättas om att virket har tagits upp. Styrelsen avgör, om det upptagna virket skall tas om hand av föreningen eller om det skall överlåtas till den som har tagit upp det.

Om allmän flottled har blivit avlyst, får var och en ta upp sjunket virke med rätt att fritt föfoga över det. Virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som har utsetts med anledning av avlysningen skall dock först tillsägas och få skälig tid på sig att avlägsna virket. Sedan tre år har förlutit efter avlysningen, får virket tas upp utan att tillsägelse behöver ske.

Vad som har sagts nu om sjunket virke gäller också sådant virke som i sjunkande tillstånd står upprätt i flottleden.

Sjunkvirke i avlyst allmän flottled får enligt gällande rätt tas till vara bara av en begränsad personkrets, nämligen av strandägaren och av andra som kan lida skada av att virket lämnas kvar.

Av skäl som har anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.4) får den gällande begränsningen av kretsen bärgningsberättigade i fråga om sjunktimmer i avlyst flottled anses vara otidsenlig. I paragrafens *andra stycke* har därför gjorts en ändring av innebörd att var och en får ta upp virket under de förutsättningar som i övrigt anges i lagrummet.

Paragrafens första och tredje stycken har inte ändrats i sak.

Enligt 74 § tredje stycket flottningslagen gäller att, om en allmän flottled har blivit avlyst, 73 § andra stycket har motsvarande tillämpning beträffande virke som har flutit i land. Även sådant virke kan således enligt lagförslaget tas om hand av var och en. Liksom enligt gällande rätt kan bärgning

av sjunket timmer också i fortsättningen omfattas av ensamrätt till bärgning (jfr vad som anförs i anslutning till 1 § första stycket förslaget till lag om ensamrätt till bärgning).

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

8 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ensamrätt till bärgning,
2. lag om ändring i lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd,
3. lag om ändring i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled.

9 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Utredningens lagförslag

1 Förslag till Hittegodslag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag har tillämpning på omhändertagande av föremål som inte finns i någons besittning. Sådant omhändertagande kallas i lagen *fynd*. Föremål för fynd kallas i lagen *hittegods*.

Lagen gäller emellertid inte fynd av

1. föremål som uppenbart saknar ägare eller som ägaren uppenbart inte önskar få tillbaka,
2. föremål vars värde inte uppgår till en tusendel av det vid tiden för fyndet gällande basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. handling som kan dödas enligt lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling samt
4. nyckel.

2 § Finns i fråga om visst slag av fynd särskilda bestämmelser i annan lag, gäller hittegodslagen endast i den mån den inte strider mot de särskilda bestämmelserna.

3 § Med *lågvärdigt gods* förstås i denna lag hittegods vars värde inte uppgår till en hundradel av det vid tiden för fyndet gällande basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Anmälan och överlämnande till polismyndighet m. m.

4 § Fynd skall utan oskäligt dröjsmål anmälas hos polismyndighet av den som har tagit hand om hittegodset.

Annat hittegods än sådant som anges i 224 § första stycket sjölagen (1891:35 s. 1) skall av den som har tagit hand om godset så snart det kan ske överlämnas till polismyndigheten om inte myndigheten på hans begäran medger att han själv får förvara det. Sådant medgivande får lämnas endast om särskilda skäl föreligger.

Är ägaren till hittegodset känd, gäller inte bestämmelserna i första och andra styckena. I sådant fall skall den som har tagit hand om godset utan oskäligt dröjsmål underrätta ägaren. Ägaren har rätt att få tillbaka föremålet om han till denne betalar ersättning och hittelön enligt 8 § första stycket.

Har hittegods tagits om hand på fortskaffningsmedel i allmän trafik eller inom allmänt trafikföretags område, gäller inte heller bestämmelserna i första och andra styckena. I sådant fall skall den som har tagit hand om godset utan oskäligt dröjsmål anmäla fyndet och överlämna godset till trafikföretaget.

5 § Finns anledning anta att anmält fynd avser vara som skall förtullas, skall den som förvarar föremålet genast underrätta tullmyndighet.

Förvaring

6 § Har hittegods överlämnats till polismyndighet eller trafikföretag, åligger det mottagaren att ombesörja förvaring av föremålet.

7 § Den som förvarar hittegods skall vårda det väl.

Polismyndighet och trafikföretag får under förvaringstiden låta sälja hittegods om

1. föremålet inte kan vårdas utan fara för försämring,
2. värden blir alltför dyrbar för staten eller trafikföretaget i förhållande till föremålets värde eller
3. det föreligger andra särskilda skäl för försäljning.

Beträffande vad som har flutit in vid försäljningen efter avdrag för försäljningskostnaderna gäller bestämmelserna om hittegods i denna lag i tillämpliga delar.

Ägares rätt att lösa godset

8 § Ägaren har rätt att få tillbaka hittegods som har tagits i förvar genom polismyndighets eller trafikföretags försorg om han till myndigheten eller företaget erlägger avgift enligt 9 § samt till den som har tagit hand om godset betalar skälig ersättning för dennes kostnader med anledning av fyndet och skälig hittelön. Myndigheten eller företaget har att meddela beslut om vad ägaren sålunda skall utge. I beslutet skall vidare part som är missnöjd med beslutet hänvisas att väcka talan vid allmän domstol. Utgör hittegodset vara som skall förtullas, får det inte lämnas ut till ägaren utan tullmyndighets medgivande.

Är hittegodset sådant som anges i 224 § första stycket sjölagen (1891:35 s. 1), skall i stället för hittelön utges bärgarlön enligt bestämmelserna i nämnda lag.

9 § Avgift till polismyndighet eller trafikföretag enligt 8 § första stycket och 11 § skall bestämmas till högst det belopp som svarar mot myndighetens eller trafikföretagets kostnader för mottagande av fyndanmälan och förvaring av hittegodset.

Avgiften skall erläggas enligt taxa som beslutas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Äganderättens övergång

10 § Hittegods tillfaller den som har tagit hand om godset om

1. ägaren till föremålet inte är känd inom en månad från det fyndet anmäldes hos polismyndighet eller trafikföretag eller, i fråga om lågvärdigt gods, inom två veckor,
2. ägaren inte avhämtar godset inom två veckor från det polismyndighet eller trafikföretag underrättade honom om fyndet eller
3. ägaren på annat sätt kan anses ha gett upp sin rätt.

11 § Har hittegodset enligt 10 § tillfallit den som har tagit hand om godset, är han skyldig att inom två veckor efter det anmaning har avsänts till honom till polismyndigheten eller trafikföretaget erlægga avgift som avses i 9 §. Underlåter han detta eller kan han på annat sätt anses ha gett upp sin rätt, tillfaller föremålet staten eller trafikföretaget.

Utgörs hittegodset av vara som skall förtullas, får det inte lämnas ut utan tullmyndighets medgivande.

Ensamrätt till bärgning

12 § Myndighet som regeringen bestämmer får efter ansökan av bärgare medge denne ensamrätt att under viss tid och på närmare angivna ställen ta upp sjunket gods som inte är i någons besittning. I beslut om ensamrätt skall myndigheten meddela sådana föreskrifter som krävs för att bärgningen inte skall medföra skada eller olägenhet för allmänna eller enskilda intressen. Åsidosätts meddelad föreskrift, får myndigheten upphäva beslutet.

Ensamrätt enligt första stycket innebär rätt för bärgaren att utan intrång av andra på den angivna platsen bärga sjunkgods under upplåtelseiden.

Ansvar m. m.

13 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 4 § döms till böter och har förverkat all rätt på grund av fyndet. Hade han uppsåt att tillägna sig hittegodset, finns bestämmelser om ansvar i brottsbalken.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser m. m.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.
2. Genom lagen upphävs lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd och lagen (1938:121) om hittegodset.
3. Har anmälan om fynd gjorts före lagens ikraftträdande gäller fortfarande äldre bestämmelser.
4. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

2 Förslag till

Lag om ändring i byggningsbalken

Härigenom föreskrivs att 21 kap. byggningsbalken skall upphöra att gälla vid utgången av december 1981.

3 Förslag till

Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 8 § brottsbalken skall upphöra att gälla vid utgången av december 1981.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled

Härigenom föreskrivs att 73 § lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

73 §¹

Har i allmän flottled virke sjunkit å ställe, där det kan vålla uppgrundning eller annan olägenhet, äge länsstyrelsen om dylikt virkes bortskaffande enahanda vårdnad, som i 72 § första stycket sägs om underhåll av där avsedd flottledsbyggnad; stånde ock strandägare eller annan, som kan lida men av virkets kvarlämnande, fritt att, därest ej virket efter tillsägelse till flottningsstyrelse, flottningsschef eller ombud, som i 44 § sägs, eller den, som inom distriktet förestår flottningen, skyndsamt bortföres, själv på föreningens bekostnad upptaga virket, sedan behovet därav blivit vid undersökning på platsen vitsordat av två ojävige män. Om upptagande skall underrättelse genast lämnas till flottningsstyrelsen; och äge styrelsen avgöra, huruvida det upptagna virket skall av föreningen omhändertagas eller ock till upptagaren överlåtas.

Har allmän flottled blivit avlyst, får *strandägare eller annan som kan lida men av sjunket virkes kvarlämnande* upptaga virket med rätt att fritt förfoga däröver. Virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som utsetts med anledning av avlysningen skall dock först tillsägas och få skäligt rådrom att avlägsna virket. Sedan tre år förflutit efter avlysningen, får virket upptagas utan att tillsägelse behöver ske.

Har allmän flottled, blivit avlyst, får *var och en* upptaga virket med rätt att fritt förfoga däröver. Virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som utsetts med anledning av avlysningen skall dock först tillsägas och få skäligt rådrom att avlägsna virket. Sedan tre år förflutit efter avlysningen, får virket upptagas utan att tillsägelse behöver ske.

Vad nu är sagt om sjunket virke gälle ock om virke, som i sjunkande tillstånd står upprätt i flottleden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.

¹ Senaste lydelse 1977:671.

5 Förslag till Lag om ändring i lagen (1933:269) om ägofred

Härigenom föreskrivs att 52–57 §§ lagen (1933:269) om ägofred skall upphöra att gälla vid utgången av december 1981.

6 Förslag till Lag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1938:274) om rätt till jakt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Löper hund lös i mark där villebråd finnes, äger jakträttsinnehavaren eller hans folk rätt att upptaga hunden. Det åligger den som sålunda upptagit hund att därom ofördröjligen underrätta hundens ägare eller innehavare eller, om denne är okänd eller icke kan träffas, polismyndigheten i orten. Den som vill återfå upptagen hund skall lösa den med femtio kronor, om hunden upptagits under tiden den 1 mars–den 20 augusti, och med tjugofem kronor i annat fall samt utgiva ersättning för hundens föda och övriga kostnader. Har ej ägaren eller innehavaren löst hunden inom en vecka efter det polismyndigheten underrättades, får jakträttsinnehavaren behålla hunden. Väcker han inom en månad efter utgången av nu angiven tid talan om att i stället erhålla lösen, är hundens ägare eller innehavare skyldig att utgiva sådan enligt förut angivna grunder.

Jagar eller ofredar hund, som löper lös, villebråd, vare hundens ägare eller innehavare skyldig ersätta jakträttsinnehavaren skada som därigenom må anses hava skett å villebrådsbeståndet.

Låter hund, som löper lös och jagar eller ofredar villebråd, sig icke upptagas får polismyndigheten låta döda hunden, om det är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt även med hänsyn till övriga omständighe-

¹ Senaste lydelse 1974:347.

ter. Polismyndigheten kan uppdraga åt jakträttsinnehavaren eller hans folk att döda hunden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.

De remitterade förslagen

1 Förslag till

Lag om ensamrätt till bärgning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Länsstyrelsen får meddela ensamrätt för den som har ansökt därom att under en viss tid och på närmare angivna ställen ta upp sjunket fartyg och gods som har övergetts av ägaren. Ensamrätt får ges bara till den som är lämplig med hänsyn till allmänna och enskilda intressen. Om flera har kommit in med ansökningar som avser samma område, skall länsstyrelsen också pröva vilken av sökandena som från allmän synpunkt bör ha företräde.

Ensamrätten innebär rätt för bärgaren att utan intrång av andra på de angivna ställena bärga sjunket fartyg eller gods under den föreskrivna tiden.

I beslut om ensamrätt skall länsstyrelsen meddela sådana föreskrifter som krävs för att bärgningen inte skall medföra skada eller olägenhet för allmänna eller enskilda intressen. Om en meddelad föreskrift åsidosätts, får länsstyrelsen upphäva beslutet om ensamrätt. Detsamma gäller om bärgningen har avslutats innan den föreskrivna tiden har gått ut.

2 § Ansökan om ensamrätt till bärgning prövas av länsstyrelsen i det län där det sjunkna fartyget eller godset finns.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos sjöfartsverket genom besvär. Sjöfartsverkets beslut får inte överklagas.

3 § För vissa skeppsvrak och vissa föremål gäller bestämmelserna i lagen (1942: 350) om fornminnen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985, då kungörelsen (1841: 44 s. 2) angående rättigheter och skyldigheter för dem, hwilka upptaga sjunket gods, som af ägare blifwit öfvergifwet skall upphöra att gälla. Om det i lag eller annan författning förekommer hänvisning till föreskrifter som har ersatts av bestämmelser i denna lag, tillämpas i stället de nya bestämmelserna.

Har ansökan om ensamrätt till bärgning gjorts före lagens ikraftträdande men har ansökningsen då ännu inte slutligt prövats, tillämpas den nya lagen.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd¹

dels att i 1 § orden "distriktets tullförvaltning" skall bytas ut mot "polismyndighet".

dels att i 2 och 6 §§ ordet "tullförvaltning" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "polismyndighet" i motsvarande form,

dels att 3-5, 7 och 9 §§ skall ha nedan angiven lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Tullförvaltning, som mottagit underrättelse om bärgning enligt vad i 1 § eller 2 § första stycket sägs, vare skyldig att föranstalta om besiktning av fyndet samt att därefter låta i Post- och Inrikes Tidningar samt i de av sjöfartsverket utgivna Underrättelser för sjöfarande införa kungörelse om bärgningen med föreläggande för ägaren till det bärgade godset att anmäla sig hos tullförvaltningen inom nittio dagar från kungörandet eller inom den längre tid, ej överstigande ett år, från kungörandet, som generaltullstyrelsen kan för särskilt fall finna skäligt bestämma.

Kan det bärgade godset ej vårdas utan fara för försämring, skall det försäljas å offentlig auktion. De vid auktionen influerna skola nedsättas i riksbanken på sätt särskilt stadgas för att, efter utgången av den i första stycket sagda tid, vederbörande tillhandahållas.

En polismyndighet som har underrättats om bärgning enligt 1 § eller 2 § första stycket skall låta besiktiga fyndet och därefter låta kungöra bärgningen i de av sjöfartsverket utgivna Underrättelser för sjöfarande. Om särskilda skäl föreligger, får fyndet kungöras även på något annat lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla föreläggande för ägaren till det bärgade godset att anmäla sig hos polismyndigheten inom 90 dagar från kungörandet i Underrättelser för sjöfarande eller inom den längre tid från kungörandet, dock högst ett år, som rikspolisstyrelsen bestämmer i det särskilda fallet.

Om det bärgade godset inte kan vårdas utan fara för försämring, skall det säljas på offentlig auktion. Om detta inte är lämpligt, skall det säljas på något annat sätt som är betryggande för den som har rätt till godset. Efter utgången av den tid som anges i första stycket skall det influerna beloppet överlämnas till bärgaren.

4 §

Har kungörande skett och kommer ägaren inom förelagd tid samt

Om kungörande har skett och ägaren anmäler sig inom förelagd

¹ Senaste lydelse av 1 § 1977:687.

² Senaste lydelse 1977:687.

Nuvarande lydelse

visar sin rätt, *tage han sitt åter, mot det att han till bärgaren utbetalar kostnaden för bärgningens kungörande och för fyndets vård samt bärjarlön, vars belopp i händelse av tvist bestämmes av domstol.*

Kommer ej ägaren, skall strandfynd, där ej fall som i 6 eller 7 § avses är för handen, tillfalla kronan, efter avdrag av bärjarlön och kostnad, som nyss är nämnd, men annat fynd skall tillfalla bärgaren.

Föreslagen lydelse

tid samt visar sin rätt, *skall fyndet eller det influtna beloppet överlämnas till honom mot att han betalar kostnaden för kungörandet och värden av fyndet till den som har haft kostnaden samt bärjarlön. I händelse av tvist bestämmer domstol bärjarlörens belopp.*

Om ägaren inte anmäler sig, tillfaller fyndet bärgaren mot att han betalar de kostnader som avses i första stycket.

5 §

Hava, då bärgning skett enligt vad i 2 § andra stycket sägs, de vid fyndets försäljning influtna medel avlämnats till tullförvaltning, varde medlen nedsatta i riksbanken på sätt särskilt stadgas; och skola i fråga om bärgningens kungörande och medlens tillhandahållande bestämmelserna i 3 § första stycket samt 4 § gälla i tillämpliga delar.

Om de medel som har influtit vid fyndets försäljning har lämnats till polismyndigheten när bärgning har skett enligt vad som sägs i 2 § andra stycket, gäller 3 § första stycket och 4 § i tillämpliga delar i fråga om kungörande av bärgningen och utbetalning av de influtna medlen.

7 §¹

Överstiger fynds värde ej tio kronor, enligt intyg av polismyndighet eller av tulltjänsteman, vilken generaltullstyrelsen bemyndigat att utfärda sådant intyg, må, där tullförvaltningen ej finner särskild anledning föreligga för fyndets behandling i annan ordning, tullförvaltningen, utan vidare besiktning och utan kungörande av bärgningen, utlämna fyndet till bärgaren.

Om ett fynds värde inte överstiger 100 kronor, enligt intyg av polismyndighet eller av en tulltjänsteman som generaltullstyrelsen har bemyndigat att utfärda sådana intyg, får polismyndigheten utan vidare besiktning och utan kungörande av bärgningen lämna ut fyndet till bärgaren. Detta gäller dock bara om polismyndigheten inte finner att fyndet av någon särskild anledning skall behandlas på annat sätt.

¹ Senaste lydelse 1977:687.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Om vissa äldre sjöfynd stadgas i lagen den 12 juni 1942 (nr 350) om fornminnen.

Om vissa äldre sjöfynd finns bestämmelser i lagen (1942:350) om fornminnen. Särskilda bestämmelser om hittegods finns i lagen (1938:121) om hittegods. Särskilda bestämmelser om sjunket eller ilandflutet virke finns i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled. Bestämmelser om ensamrätt till bärgning finns i lagen (1984:000) om ensamrätt till bärgning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

¹ Senaste lydelse 1967:78.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled

Härigenom föreskrivs att 73 § lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled skall ha nedan angivna lydelse.

73 §¹*Nuvarande lydelse*

Har i allmän flottled virke sjunkit å ställe, där det kan vålla uppgrundning eller annan olägenhet, äge länsstyrelsen om dylikt virkes bortskaffande enahanda vårdnad, som i 72 § första stycket sägs om underhåll av där avsedd flottledsbyggnad; stånde ock strandägare eller annan, som kan lida men av virkets kvarlämnande, fritt att, där est ej virket efter tillsägelse till flottningsstyrelse, flottningschef eller ombud, som i 44 § sägs, eller den, som inom distriktet förestår flottningen, skyndsamt bortföres, själv på föreningens bekostnad upptaga virket, sedan behovet därav blivit vid undersökning på platsen vitsordat av två ojävige män. Om upptagandet skall underrättelse genast lämnas till flottningsstyrelsen; och äge styrelsen avgöra, huruvida det upptagna virket skall av föreningen omhändertagas eller ock till upptagaren överlätas.

Har allmän flottled blivit avlyst, får strandägare eller annan som kan lida men av sjunket virkes kvarlämnande upptaga virket med rätt att fritt förfoga däröver. Virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som utsetts med anledning av avlysningen skall dock först tillsägas och få skäligen rådruum att avlägsna virket. Sedan tre år förflutit efter avlysningen, får virket upptagas utan att tillsägelse behöver ske.

Vad nu är sagt om sjunket virke gälle ock om virke, som i sjunkande tillstånd står upprätt i flottleden.

Föreslagen lydelse

Har i allmän flottled virke sjunkit på sådant ställe att det kan orsaka uppgrundning eller annan olägenhet, har länsstyrelsen samma skyldighet som den har beträffande underhåll av flottledsbyggnad enligt 72 § första stycket. Strandägare eller annan som kan lida men av att virket lämnas kvar får själv ta upp virket på föreningens bekostnad, om inte virket skyndsamt tas bort efter tillsägelse till flottningsstyrelsen, flottningschef, ombud enligt 44 § eller den som inom distriktet förestår flottningen. Virket får dock inte tas upp innan två ojäviga personer har gjort en undersökning på platsen och intygat att det finns ett behov av att virket tas upp. Flottningsstyrelsen skall genast underrättas om att virket har tagits upp. Styrelsen avgör, om det upptagna virket skall tas om hand av föreningen eller om det skall överlätas till den som har tagit upp det.

Om allmän flottled har blivit avlyst, får var och en ta upp sjunket virke med rätt att fritt förfoga över det. Virkets ägare, om han är känd, eller förvaltare som har utsetts med anledning av avlysningen skall dock först tillsägas och få skäligen tid på sig att avlägsna virket. Sedan tre år har förflutit efter avlysningen, får virket tas upp utan att tillsägelse behöver ske.

Vad som har sagts nu om sjunket virke gäller också sådant virke som i sjunkande tillstånd står upprätt i flottleden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

¹ Senaste lydelse 1977:671.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1984-05-25

Närvarande: justitierådet Höglund, regeringsrådet Wahlgren, justitierådet Rydin.

Enligt utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 12 april 1984 har regeringen på hemställan av statsrådet Wickbom beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ensamrätt till bärgning.
2. lag om ändring i lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd, samt
3. lag om ändring i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Karin Hökborg.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*.

Förslaget till lag om ensamrätt till bärgning

Den föreslagna lagen om ensamrätt till bärgning innebär huvudsakligen enbart en modernisering av nuvarande reglering i 1841 års kungörelse angående rättigheter och skyldigheter för dem, hvilka upptaga sjunket gods, som af ägare blifwit öfvergifwet. Åtskilliga frågor som kan förväntas bli reglerade i en ny lag i ämnet blir därmed olösta. Till frågor som sålunda lämnas oreglerade hör de om förhållandet mellan bärgare och godsets ägare samt om förhållandet mellan innehavare av ensamrätt till bärgning och annan bärgare. Därav följer också att den närmare innebörden i rättsligt hänseende av ensamrätten till bärgning blir oklar. Av remissprotokollet att döma tycks dock något praktiskt behov av en närmare reglering i dessa delar inte ha gjort sig gällande. Visserligen anfördes i den riksdagsmotion år 1974 som ligger till grund för den nu gjorda översynen, att gällande bestämmelser var oklara och svåra att tillämpa, men hur långt önskemålen om en närmare reglering sträckte sig är inte klarlagt. Inte heller i övrigt föreligger underlag för en bedömning av frågan. Vid sådant förhållande finner sig lagrådet inte böra rikta någon erinran mot en begränsad nyreglering i enlighet med det nu framlagda förslaget.

När det gäller föremålet för den ensamrätt som avses med förslaget framgår av 1 § i den föreslagna lagen att ensamrätten gäller "sjunket fartyg och gods" (första stycket) eller "sjunket fartyg eller gods" (andra stycket). Ehuru det inte framgår klart av lagtexten, torde avsikten vara att det liksom i fråga om fartyg skall röra sig om sjunket gods. Till skillnad mot vad som torde gälla enligt 1 § lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd förutsätts inte att godset härrör från fartyg (jfr fyndlagstiftnings-

utredningens betänkande Ds Ju 1980: 11 s. 51). Det kan sålunda vara fråga om gods t. ex. från ett luftfartyg. Även ett sjunket luftfartyg som sådant torde kunna bli föremål för ensamrätten till bärgning. En sak för sig är att, när det gäller luftfartyg med tillhörande gods, bestämmelserna i 11 kap. 13 § luftfartslagen (1957: 297) måste iakttas. Som berörts i remissprotokollet torde vidare exempelvis virke, som har sjunkit i en avlyst flottled, kunna omfattas av ensamrätten. Någon begränsning till gods av visst slag eller med viss anknytning synes över huvud inte vara avsedd. Ett praktiskt fall då den föreslagna lagen kan tänkas bli tillämplig är då stöldgods eller annat gods som härrör från brott påträffas.

I 1841 års kungörelse görs inte heller någon begränsning. Där nämns inte fartyg särskilt utan talas endast om "sjunket gods". Detsamma gäller det förslag av fyndlagstiftningsutredningen som ligger till grund för lagrådsremissen (se Ds Ju 1980: 11 s. 13, jfr s. 128). Detta sätt att ange objektet är enligt lagrådets mening att föredra.

Med hänvisning till det anförda får lagrådet föreslå att ensamrätten till bärgning anges avse "sjunket gods".

I fråga om den redaktionella utformningen av lagförslaget skulle lagrådet vilja till övervägande framställa följande ändringsförslag rörande dispositionen av bestämmelserna. Denna synes nämligen med hänsyn till att förslaget bygger på fyndlagstiftningsutredningens än mera begränsade förslag ha blivit mindre tillfredsställande. I 1 § bör upptas att den som vill bärga sjunket gods som övergivits av ägaren kan efter ansökan hos länsstyrelsen erhålla ensamrätt till bärgning enligt denna lag. Därefter torde, i 2 §, anges innebörden av ensamrätt till bärgning genom den mot 1 § andra stycket i det remitterade förslaget svarande föreskriften, att ensamrätt till bärgning innebär rätt för bärgaren att utan intrång av andra under viss tid och på närmare angiven plats bärga godset. Med två sådana bestämmelser präglas uttrycket "ensamrätt till bärgning" och får lagens rubrik, som innehåller detta uttryck, full täckning i lagtexten. I två följande paragrafer kan regleras förfarandet vid ansökan om ensamrätt till bärgning. I 3 § torde sålunda i ett första stycke föreskrivas, att ansökan om ensamrätt till bärgning prövas av länsstyrelsen i det län där godset finns, varefter i ett andra stycke upptas bestämmelserna i 1 § första stycket i det remitterade förslaget, att ensamrätt får ges bara till den som är lämplig med hänsyn till allmänna och enskilda intressen samt att, om flera ansökningar gjorts rörande samma område, länsstyrelsen skall pröva vilken av sökandena som från allmän synpunkt bör ha företräde. En 4 § torde få innehålla de bestämmelser angående föreskrifter i beslut om ensamrätt till bärgning som upptagits i 1 § tredje stycket i det remitterade förslaget. Som 5 § torde upptas det remitterade förslagets bestämmelser i 2 § andra stycket angående fullföljd av talan. Slutligen tas i 6 § in den erinran om fornminneslagen som görs i det remitterade förslagets 3 §.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

1 §

Enligt ingressen till förevarande lagförslag skall i 1 § orden "distriktets tullförvaltning" bytas ut mot "polismyndighet". Ändringen föranleds av att ansvaret för sjöfyndsärendena enligt förslaget flyttas från tullen till polisen. Den föreslagna ändringen medför emellertid enligt ordalagen att såväl polismyndighet som tulltjänsteman skall, efter att ha mottagit sådan anmälan som avses i paragrafen, "därom ofördröjligen meddela polismyndighet underrättelse". Det torde inte vara meningen att sådan underrättelseskyldighet skall åvila polismyndighet. Paragrafen bör därför till sin senare del underkastas den jämkningen att underrättelseskyldigheten kommer att omfatta endast tulltjänsteman. Det torde enklast kunna ske genom att i uttrycket "den, som mottagit sådan anmälan" ordet "den" ersätts med "tulltjänsteman".

Förslaget till lag om ändring i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-06-14

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdson, Hjelm-Wallén, Peterson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Holmberg, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Wickbom

Proposition med förslag till lag om ensamrätt till bärgning, m. m.

Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslagen till

1. lag om ensamrätt till bärgning,
2. lag om ändring i lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd,
3. lag om ändring i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagrådet har i allt väsentligt godtagit lagförslagen.

Med hänsyn till vad lagrådet anför om uttrycken "sjunket fartyg och gods" och "sjunket fartyg eller gods" i *förslaget till lag om ensamrätt till bärgning* vill jag framhålla att avsikten givetvis har varit att såväl sjunket fartyg som sjunket gods skall omfattas av ensamrätten. Det förutsätts inte att godset härrör från ett fartyg. Lagrådet har föreslagit att ensamrätten till bärgning skall anges avse "sjunket gods". Med anledning därav vill jag framhålla att bestämmelsen i det remitterade förslaget utformats av hänsyn till en erinran under remissbehandlingen, enligt vilken "sjunket gods" skulle kunna uppfattas som om det inte innefattade fartyg. Ordet "fartyg" fogades därför in i texten. Jag kan emellertid ansluta mig till lagrådets förslag.

När det gäller lagrådets förslag till den redaktionella uppbyggnaden av lagtexten vill jag framhålla – vilket också lagrådet har påpekat – att den föreslagna reformen är av begränsad karaktär. I remissförslaget har den gamla regleringen därför fått utgöra förebild. Lagrådets förslag är emellertid enligt min mening mer överskådligt och lättillgängligt. Jag förordar därför att lagtexten disponeras så som lagrådet har föreslagit.

Som lagrådet har anförts är det inte meningen att sådan underrättelse-

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 12 april 1984.

skyldighet som föreligger enligt 1 § *sjöfyndslagen* skall åvila polismyndighet. Jag delar därför lagrådets uppfattning att paragrafen bör jämkas så att underrättelseskyldigheten kommer att omfatta endast tulltjänstemän.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
1 Förslag till lag om ensamrätt till bärgning	2
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1918: 163) med vissa bestämmelser om sjöfynd	3
3 Förslag till lag om ändring i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled	6
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 12 april 1984 ...	8
1 Inledning	8
2 Gällande ordning	9
3 Tidigare riksdagsbehandling	11
4 Sammanfattning av fyndlagstiftningsutredningens betänkande ...	12
5 Föredragandens allmänna överväganden	13
5.1 Enhetlig fyndlagstiftning	13
5.1.1 Gemensam lag	13
5.1.2 Gemensam myndighet	13
5.1.3 Hänvisning till annan fyndlagstiftning	15
5.2 Ensamrätt till bärgning	16
5.3 Sjöfyndslagen	18
5.4 Flottningslagens bestämmelser om sjunkvirke	21
6 Upprättade lagförslag	23
7 Specialmotivering	23
7.1 Förslaget till lag om ensamrätt till bärgning	23
7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen med vissa bestämmelser om sjöfynd	29
7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen om flottning i allmän flottled	31
8 Hemställan	32
9 Beslut	32
Bilaga 1 Utredningens lagförslag	33
Bilaga 2 De remitterade förslagen	39
Utdrag av lagrådets protokoll den 25 maj 1984	44
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 14 juni 1984 ...	47

